

Адыгэ Мажь

№ 237 (19498)

2009-рэ ильэс

МЭФЭКУ

ТЫГЪЭГЪАЗЭМ и 3

ОСЭ ГЪЭНЭФАГЪЭ ИЭП

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэмрэ и Правительствэрэ ягъэзет

кыкIоцI мы объектым ишIын сомэ миллион 660-рэ пэIудгъэхьагъ ыкIи ащ непэ кIэухэу фэхьугъэм уигъэрэзэнэу щыт. АщкIэ Адыгеим джыри зэ кыгъэлъэгъуагъ федеральнэ программэхэр гъэцкIагъэхэ хуным пае федеральнэ гупчэмрэ къэралыгъом исубъектрэ дэгъоу зэдэлэжьэнхэ зэралъэкIыщтыр. КъызэIутхырэ гъогум ишIуагъэкIэ къалэу Усть-Лабинскэ кыкIыхэу хы ШыуцIэ Iушъом ылъэныкъокIэ кIохэрэм автомобиль гъогу кIэклI ялэ хьугъэ. Къыхэзгъэщымэ сшIоигъу федеральнэ программэу «Урысыем и Къыбл» зыфиIорэмрэ республикэ бюджетымрэ яшIуагъэкIэ 2009-рэ ильэсым автомобиль гъогу Гъозэрыплъ — Партизанская поляна зыфиIоу сомэ миллион 290-рэ зытефагъэр ттын зэрэтлэкIыгъэр. Мы ильэс закъом республикэм щыт-шIыгъэ автомобиль гъогухэм

сомэ миллиардым ехъу апэ-Iудгъэхьагъ, ащ джыри зэ къеушыхъаты мы лъэныкъом тыналэ лъэшэу зэрэтетыр. Апэрэ уцугъом джыри ятIонэрэр къызэрэкIэлъыкIоштым щэч хэлъэп. Ар зэшIохыгъэ хуным пае анахъэу тызчыгугъырэ псэолъэшIхэм ялофшIэн къышамыгъаIэу, пшъэрылъэу апахъхэ щытхэр зэрэзэшIуахыштым сицыхъэ тель.

Гъогум ишIын чанэу хэлэжьэгъэ псэолъэшIхэм ащыщхэм АР-м и Президент ыцIэкIэ рэзэныгъэ тхылъхэр зэхахъэм ашаратыжыгъэх.

Нэужым ТхьакIуцынэ Аслъан лентэ плъыжыр зэпиупкIи, гъогур къызэIуихыгъ. Апэрэ водителэу ащ рыкIуагъэр АР-м и Президент ары.

ТХЪАРКЪОХЪО Адам.

Сурэтхэр Iэшынэ Аслъан къытырихыгъэх.

ГЪОГУР КЪЫЗЭIУАХЫГЪ

Мыекъуапэ къэзыухъэрэ автомобиль гъогоу ыкIи лъэмьдэжу псыхъоу Шъхъагуащэ зэпырыкIырэм иапэрэ уцугъоу километри 9-м къехъурэр торжественнэу къызэIуахыгъ. Iофтхьабзэм хэлэжьагъэх АР-м и Президентэу ТхьакIуцынэ Аслъан, АР-м и Премьер-министрэу КъумпIыл Мурат, министрэхэм я Кабинет хэтхэр, гъогум ишIын дэлэжьэгъэ псэолъэшIхэр, нэмыкIхэри.

— Непэ къызэIутхырэ автомобиль гъогум игъэпсын Iоф дэзышIэгъэ псэолъэшIхэм, инженерхэм, техникхэм инэу тызэрафэразэр апэдэдэ къы-

хэзгъэщымэ сшIоигъу, — къыIуагъ торжественнэ зэхыхэр къызэIуихыгъэ ТхьакIуцынэ Аслъан. — Федеральнэ целевой программэу «Урысы-

ем и транспортнэ системэ модернизацие шIыгъэныр» зыфиIорэм ишIуагъэкIэ ильэсиплIым

АР-м и Къэралыгъо Совет — Хасэм

Ильэсыбэ хьугъэу гуетыныгъэ фыриIэу Iоф зэришIэрэм, агропромышленнэ комплексым ихэхоныгъэ илахышхо зэрэхишIыхъэрэм, общественнэ-политикэ IофшIэным чанэу зэрэхэлажьэрэм ыкIи ыныбжь ильэс 60 зэрэхъурэм афэшI Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм и Щытхъу тамыгъэу «Закон. Пшъэрылъ. Цыфыгъ» зыфиIорэр фагъэшъошагъ **Даур КъэпIъан Къасимэ ыкъом**, ОАО-у «Джэдже агрокомплексу Ю.Хь. ТхьайцIыфым ыцIэкIэ щытым» идиректор.

НЕПЭ — СЭКЪАТНЫГЪЭ ЗИIЭХЭМ Я ДУНЭЕ МАФ

Адыгэ Республикэм щыпсэхуэу лъытэныгъэ зыфэт-шIыхэрэр!

ООН-м и Генеральнэ Ассамблей 1992-рэ ильэсым тыгъэгъазэм и 3-р сэкъатныгъэ зIэхэм я Дунэе мафэу ыгъэнэфагъ.

ЗипсауныгъэкIэ щыкIагъэ зIэхэм я Дунэе мафэ зэрэхагъэунэфыкIырэм дэгъоу къеушыхъаты дунэе сообществэм сэкъатныгъэ зIэхэм ялофыгъохэм, ахэм яфытыныгъэхэр къыдэлъытэгъэнхэм ыналэ зэратыригъэтырэр.

Сэкъатныгъэ зIэхэм пенсиехэр зэралъэагъэхэрэм, медицинэ фэIо-фаишIэхэр, зэрафагъэцакIэрэм ыкIи сэнэхъатхэр зэрарагъэгъотыхэрэм ялофыгъо Адыгэ Республикэм икъэралыгъо хабзэ иорганхэм анахъэу аналэ зытырагъэтырэ Iофыгъохэм ащыц. ЗипсауныгъэкIэ щыкIагъэ зIэхэр республикэм иполитикэ, иэкономикэ, икультури, иобщественнэ щыIэныгъэ чанэу зэрэхэлажьэхэрэм лъэшэу тырэгъушхо.

Сэкъатныгъэ зIэхэр насыпшIонхэу, къапэблагъэхэм ягуфэбэныгъэ щымыкIэнхэу тафэлъаIо! Къиныгъохэм ядэгъэзыжынкIэ лыгъэ къышгъухэфэнэу, шъугушхоу шъупсэунэу шъуфэтIо!

Адыгэ Республикэм и Президентэу ТХЪАКIУЩЫНЭ

Аслъан

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм и Тхьаматэу Анатолий ИВАНОВ

ПРЕЗИДЕНТЫР ЫГЪЭРЭЗАГЪ

Гуманитар шIэныгъэхэм апылэ Адыгэ республикэ институтэу игъэкIотыгъэ гъэцкIэжыныхэр зэрашIылIэхэрэм Iофхэр зэрэщылъыкIуатэхэрэм зыщигъэгъуазэмэ шIоигъоу АР-м и Президентэу ТхьакIуцынэ Аслъан ащ щылагъ. Къэлэгъэн фэе псэолъэшI IофшIэнхэм апэIухъанэу республикэ бюджетым къыхахи, сомэ миллион 14,5-рэ институтым къызэрэфатIуныгъэр ыкIи зэрагъэнэфагъэмкIэ, ильэсэу тызыхэтым ыкIэхэм анэс ащ епхыгъэ гъэцкIэжыныхэр аухынхэу щыт.

— Мы объектыр зэтэгъэпсыхъэгъэным пае псэолъэшIхэм зэшIуахын фэе Iофыгъоу апахъхэ итыр бэдэд, — къыIуагъ ТхьакIуцынэ Аслъан. — Планэу агъэнэфагъэм диштэу IофшIэнхэр рекIокIых, бюджет ахъщэу къафэттIупшыгъэр зэрагъэфедэрэми уигъэрэзэнэу щыт. Институтым тапэкIэ зиушъомбгъуным ыкIи хэхьоныгъэхэр ышIынхэм апае

зэкIэ амалэу тилэхэр дгъэфедэщтых, ищыкIагъэ хъумэ, джыри ахъшэ IэпыIэгъу едгъэгъотышт.

Нэужым гушыIэ зыштагъэу, институтым ипашъэу Бырсыр Батырбий рэзэныгъэ гушыIэхэмкIэ Президентым зыкъыфигъэзагъ. АР-м и Президентрэ АР-м и Правительствэрэ финанс IэпыIэгъу къызэрафэхъухэрэм ишIуагъэкIэ, ильэс пчъагъэхэм къаклоцI гъэцкIэ-

жыныхэр зэрамышIылIэгъэ унэм изытет непэ нахышIум зэрэфиузэнкIыгъэр, ащ хэт пчъэ-шъхъаныгъупчъэхэр зэблахъунхэ зэралъэкIыгъэр игуапэу къыхигъэщыгъ. Джаш фэдэу «Адыгеим итарихъ» зыфиIорэ тхылъэу ипчъагъэкIэ 300 хъурэр институтым къызэрэдигъэкIыгъэр ыкIи а пчъагъэр мини 3-м нэгъэсыгъэным пае Президентыр ахъщэкIэ IэпыIэгъу къызэрафэхъугъэр ащ къыIуагъ.

Унэм игъэцкIэжынын зэрэ-лъыкIуатэрэм зэригъэрэзагъэр ТхьакIуцынэ Аслъан кIэух зэфэхьысыжыным къышIуагъ, тапэкIи IофшIэныр къызэтырамыгъэуцоу, охътэ кIэкIым къыкIоцI ар ухыжыгъэн зэрэфаем псэолъэшIхэм аналэ тыраригъэдзагъ.

(Тикорр.).

ЖУРНАЛИСТХЭМ АФЭГУШУАГЪЭХ

нам зэнэкьокъур республикэ целевой программэу «Патриотическое воспитание жителей Республики Адыгея» зыфиорэм кыдыхэлъытагъэу зэрэщытыр кылуагъ. Мыщ фэдэ Иофтхьабзэу кьэкьокъур илъэсым зэхаштхэм журналистхэр чанэу кыхэлъжэу кырыгъэблэгъагъэх.

Ащ ыуж Жакъмыкы Вячеслав комитетым идиломхэмрэ шлухьафтынхэмрэ лъэныкыо зэфэшхьафхэмкIэ теклоныгъэр кыдзыхыгъэ журналистхэм аритыжыгъэх.

Лъэныкыоу «Газетная статья» зыфиорэмкIэ «ГъашIэм иушэтыпIэхэр зэпыххэ...» зыфиорэ статьям пае «Адыгэ макъ» кьэбархэмкIэ иотдел редакторэу Сихъу Гошнагъо а I-рэ степень зилэ Дипломэу кыфагъэшшоагъэр кырыгъэблэгъагъэх.

Джэджэ район гъэзэтэу «Красное знамя» зыфиорэм икорреспондентэу Шэуджэн Галинэ «Тыгу кьэкьыжыфэ псэушт» ыкIи «Тызэрэфразэр гъунэнч» зыфиорэ статьяхэмкIэ я 2-рэ степень зилэ Дипломыр кыфагъэшшоагъ.

Корреспондентэу Хьодэ Сэфэр «В бою и в труде» зыфиорэ статьякIэ я 3-рэ степень зилэ Дипломыр кыфагъэшшоагъ. Джащ фэдэу «Телевизионнэ ыкIи радио кьэтынхэр» зыфиорэ лъэныкыомкIэ кьэтынэу «Патриоты» зэрагъэхьазырыгъэм пае КъТРК-у «Адыгеим» иофшIэхэу Оксана Ступкинам, Джарымэ Еленэ ыкIи операторэу Виктор Бердасовым апэрэ степень зилэ Дипломыр афагъэшшоагъ.

Мыекьопэ телевидением икорреспондентэу Нина Степановэ Хэгъэгу зэошхом фэгъэхыгъэ кьэтынэу «Школа жизни» зыфиорэм пае я 2-рэ степень зилэ Дипломыр ратыгъ.

Джащ фэдэу КъТРК-у «Адыгеим» иофшIэхэу Светлана Вовченкэм дзэ кьулыкъум кIоштхэм я Мафэ фэгъэхыгъэу информацийнэ кьэтынэу ыгъэхьазырыгъэм пае, я 3-рэ степень зилэ Дипломыр кыфагъэшшоагъ.

ДАУТЭ Анжел.

Сурэтыр Iэшынэ Аслъан кытырыхыгъ.

ИОФЫГЪО ШЪХЪАIЭХЭМ АТЕГУШЫАГЪЭХ

Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет зичэзыу планернэ зэхэсыгъоу илагъэр АР-м и Премьер-министрэу Къумпыл Мурат зэришагъ.

Зэхэсыгъор кызылуиыхэ, УФ-м и Президентэу Дмитрий Медведевым кыгъэуцугъэ пшъэрылхэм адиштэу административнэ хьарджхэр нахь макIэ шлыгъэнхэм пае Адыгеим щызэшлуахырэ Иофыгъохэм АР-м и Правительствэ ипащэ кьагъэуцугъэ. Мы Иофым хэклъыгъэ тэрэз кыфэгъотыгъэным пае министерствэхэм агъэфедэрэ автотранспорт 20 фэдиз алахынэу унашэ ашIыгъ. Джащ фэдэу министерствэхэм ыкIи ведомствэхэм агъэкIодырэ ахьщэр нахь макIэ шлыгъэным фэшI ахэм дежурнэ автомашинэхэр агъэфедэхэзэ ашIынэу Премьер-министрэм кьариуагъ.

Мэхъанэшхо зилэ Иофыгъохэм ащытэу зэхэсыгъом кышцаIэтыгъэр республикэ законодательствэр федеральнэ диштэу гъэпсыгъэныр ары. Мы лъэныкыомкIэ Адыгеим иИофхэм язытет уигъэрэзэнэу зэрэщытыр ыкIи федеральнэ шапхьэхэм адымыштэрэ шпэхэ-правовой актитIур законодательствэм диштэу гъэтэрэзыжыгъэным джырэ уахыгъ Иоф зэрэдашIэрэр кьауагъ.

Лъэныкыуабэ кызылхыгъыгъыгъэу гупчэ Мыекъуапэ кышызэшлуахыгъэным пае, ащ ишIын пэлухьащ ахьщэр икыу фэди-зэу кызыратIупшыгъэр ыкIи 2010-рэ илъэсым ащ иИофшIэн ригъэжээн зэрэфаер Къумпыл Мурат кыыхыгъэщыгъ.

Адыгеим иэкономикэ хэхьонхыгъэхэр ышIынхэм пае федеральнэ гупчэм ыкIи республикэ бюджетым кьатIупшыгъэр ахьщэр тэрэ-зэу зымыгъэфедэрэ ограслэхэр зэрэтиIэхэм Къумпыл Мурат ыналэ тыридагъ ыкIи ахэм япащэхэу зипшъэрылхэр зымыгъэцакIэхэрэм пшъэдэжIыжэ ягъэхыгъэн зэрэфаер кьауагъ. 2010-рэ илъэсым щылэ мазэм и 1-м ехьулэу амыгъэфедэгъэ субсидиэхэр федеральнэ гупчэм зэрэжыгъэжыгъэщыгъэр кьыдалыгъэзэ, министерствэхэм, ведомствэхэм кьэнэжыгъэ мазэм яИофшIэн нахь агъэлъэшыгъэ унашэ кьафишIыгъ.

ИофшIапIэ зымыгъотыгъэхэрм япчъагъэ проценти 2,8-м нэсэу кьырагъэIыхын зэралъэкIыгъэр лъэныкыо дэгъукIэ хэгъэуэфыкыгъ. Мыщ фэлорышIэрэ программэхэм яшIуагъэкIэ, илъэсым ыкIэхэм анэс а пчъагъэр проценти 2,6-м нагъэсын зэралъэкIыгъэр кьауагъ.

Джащ фэдэу Хэгъэгу зэошхом иветеранхэу Адыгеим щыпсэхэрэм кьатэфэрэ псэупIэхэр ягъэгъотыгъэнхэм пае УФ-м и Президент кыгъэнэфэгъэ пшъэрылхэр зэкIэри республикэм щызэшлуахыгъэхэр зэрэхуыгъэр зэхэсыгъом кышцынэфагъ.

Иофыгъо шъхьалэхэм ащыщыгъэ гриппым пэуцужыгъэным пае непэ республикэм щызэшлуахырэ Иофтхьабзэхэр. АР-м псауныгъэр кьэуэхумэгъэнымкIэ иминистрэу Нэтхьо Разыет кьызыриуагъэмкIэ, гриппым пэшIуеклохъэным пае непэ нахь агъэфедэрэ Iээгъу уцэу Арбидолыр республикэм наптекэхэм ачIэлъ, ащ ыуасэ сомэ 200-м кIэхъ. Мы ушыр ипчъагъэкIэ мини 6,5-рэ хьоу республикэм кьыIэкIэхъанэу ежэх. АР-м и Правительствэ ипащэ кыгъэуцугъэ пшъэрылхэм адиштэу, министерствэм иИофшIэхэм аптекахэр ауплэкIугъэх. БлэкIыгъэ тхьамафэм елгытыгъэмэ, ОРВИ-м пэуцужыгъэным пае цыфхэм яшыкIэгъэ Iээгъу уцэу зэфэшхьаф 28-рэ аптекахэм кьатехьагъ. Уцхэм ауасэ дэмыкIоным ыкIи ахэр икыу фэдизэу республикэм кьыIэкIэхъаным Иоф зэрэдашIэщтыр министрэм кьауагъ.

Псауныгъэр кьэуэхумэгъэным иучреждениэхэу республикэм итхэм яматериальнэ-техническэ базэ, ащ Иоф щызышIэхэрэм псэупIэхэр ягъэгъотыгъэныр, кадрэхэм алъэныкыокIэ гумэкIыгъоу кьэуцухэрэр зэшIохыгъэнхэр министерствэм ишъэрылхэу АР-м и Правительствэ ипащэ кыгъэнэфэгъ. Сымэдджэхэм алут медсестрэхэм IэпыIэгъу афэхуыгъэным ыкIи ахэм агъэкIодырэ гъогупкIэр афызэкIэгъэкIожыгъэным апае хуушхьафыкыгъэ программэ Правительствэм зэригъэхьазырырэр кьауагъ.

Муниципальнэ образованиэхэм япащэхэм яИофшIэн зэрэзэхашхэрэм, псэупIэ-коммунальнэ хьызмэтым ыкIи объектэу джырэ лъэхъан ашIыхэрэм язытет, нэмыкI лъэныкыохэм кьэзэрэуцогъигъэхэр атегушылагъэх.

Социальнэ мэхъанэ зилэ Иофыгъохэр зэшIохыгъэнхэр зэкIэми зэранахь шъхьалэр Къумпыл Мурат кIэху зэфэхьысыжэу кышIыгъ. Непэ УФ-м и Президентэу АР-м и Президентрэ кьашIыгъэ унашэохэр игъом гъэцкIагъэхэр зэрэхуыгъым ичыхэ зэрэтелыр кьауагъ.

ТХЪАРКЪОХЪО Адам.

АР-м и Къэралыгъо Совет — Хасэм

НАХЪЫБЭМЭ ДЫРАГЪЭШТАГЪ

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм тыгъуасэ, тыгъэгъазэм и 2-м, зичэзыу ятIокIитIонэрэ щырэ зэхэсыгъо илагъ. Ащ иИофшIэн хэлъжагъэх Адыгэ Республикэм и Президентэу Тхьаклушынэ Аслъан, федеральнэ инспектор шъхьалэу Адыгеим щылэ Лылуужу Адам, Премьер-министрэу Къумпыл Мурат, УФ-м ФедерациемкIэ и Совет хэтэу Хьащыр Аслъан, министрэхэм я Кабинет хэтхэм ащыщхэр, нэмыкIэхэу рагъэблэгъагъэхэр.

Мызэгъогурэ зэхэсыгъом Иофыгъо тIокIырэ ирэмэ шатегушылагъэх. Ахэм азыныкыо нахьыбэр Адыгэ Республикэм изаконопроектыгъэх. Парламентым зыщытегушыIэхэрэ псэу-

ми мэхъанэ цыкIу ямыIэми, кьызырэтшIошIырэмкIэ, анахь шъхьалэу щытыгъэх Адыгэ Республикэм 2010-рэ илъэсымкIэ, план палъэу 2011-рэ ыкIи 2012-рэ илъэхэмкIэ иреспубликэ бюджет ехьылIэгъэ Законыр, шIокI зимыIэ медицинэ страхованиемкIэ Адыгэ республикэ фондм 2010-рэ илъэсымкIэ, план палъэу 2011-рэ ыкIи 2012-рэ илъэхэмкIэ иреспубликэ бюджет ехьылIэгъэ Законыр, Адыгэ Республикэм изакон заулэ зэхьокIыныгъэхэр афэшIыгъэнхэм ехьылIагъэр. Аужырэм тыналэ зыкIытетыздагъэр депутатхэм ащыщ бэкIаэмэ ащ пэшIуеклохэзэ яголосхэр зэратыгъэхэр ары.

«Правительствэ сыхьатым» тегъэпсыкIыгъэу ИофыгъуитIу

зытегушылагъэхэм ахэтыгъ. Ахэм ятегушылэнкIэ зэхэсыгъом иИофшIэн рагъэжыагъ. Депутатхэр ядэлугъэх бытовое пыдзафэхэр переработкэ шлыгъэнхэм ехьылIэгъэ Концепциехэм язэхэгъэузон республикэм зэрэщызэхэшагъэм ыкIи культурэ кIэным иобъектхэр инвентаризация шлыгъэнхэм фэгъэхыгъэ Республикэ программэр 2009-рэ илъэсым зэрагъэцэкIэжыгъэм яхьылIэгъэ кьэбархэу министрэхэм я Кабинет кышцагъэхьазырыгъэхэм.

Депутатхэм янахьыбэмэ адырагъаштэзэ, зытегушылэщтхэм ахагъэуцогъэгъэ Иофыгъо псэури пхырагъэкIыгъэх. Тигъэзет кьыкIэлъыкIошт иномерхэм ащыщ нахь игъэкIотыгъэу ахэм такышчатегушылэшт.

СЭХЪУТЭ Нурбий.

Тыгъэгъазэм и 3-р — сэкъатныгъэ зилэхэм я Дунэе маф

ТИГУКИЭГЪУ, ТИЗЭХЭШЫКИ СЫДИГЪУИ ЯЩЫКИАГЪ

Адыгэ Республикэм ИофшIэнымкIэ ыкIи социальнэ хэхьонхыгъэмкIэ и Министрествэ кытырэ пчъагъэхэм кьызырагъэлагъорэмкIэ, сэкъатныгъэ иIэу, кьэралыгъом IэпыIэгъу зэригъэгъотэу мы лъэхъаным республикэм нэбгырэ мин 36-м ехьу щэпсэу. Ахэр социальнэу кьэуэхумэгъэнхэм иамалхэр нахьыбэ шлыгъэнхэм, щылэныгъэм ахэм чIыпIэ гъэнэфэгъэ зэрэшаIыгъыр зэхягъэ-шIэгъэным фытегъэпсыхьагъэх хуушхьафыкыгъэ федеральнэ ыкIи республикэ программэ зэфэшхьафхэр. ГушIэм пае, республикэм мы лъэхъаным щэлажэ ахэм афэдэ социальнэ программэу 2008 — 2010-рэ илъэхэм ателытагъэр. Ащ кьызырэдильгытэрэм тетэу

сэкъатныгъэ зилэхэм спорт зэнэкьокъухэр, мыхэр зыхэхьэрэ организациехэм азыфагу художественнэ самодетельностым ифестивальхэр ашъэхэшагъ. Ары паклошъ, нэмыкI регионхэм ашырекIокIырэ Иофтхьабзэ зэфэшхьафхэм ахэлажэх. Ащ фэдэу бэмышIэу кьалэу Казань щылэгъэ фестивалэу дзеу зылэгъухэрэм яорганизациехэм художественнэ самодетельностэу ащызэхэшагъэхэр зыщызэнэкьокъугъэхэм Адыгеим икIыгъэхэр ащытекIуагъэх.

Сэкъатныгъэ зилэу республикэм щыпсэххэрэм яспартакиадэ шэкIогъум и 26-м ыкIи тыгъэгъазэм и 1-м щылагъ, теклоныгъэр кьыдзыхыгъэхэр хагъэу-нэфыкIыгъэх. А Иофтхьабзэри мы програм-

мэм ишIуагъэкIэ зэхашхэн алъэкIыгъ.

Сэкъатныгъэ зилэхэм кIэлэцIыкIоу ахэтхэм шIэныгъэ гъэнэфэгъэхэр ягъэгъотыгъэнхэм кьэралыгъом мэхъанэ реты. Дзеу зэхэзыхэр кIэлэцIыкIухэр зыгIэхэхэ еджапIэм компьютер класс кышызэшлухыгъэным иамали кьэзытыгъэр а зигугъу кьэтишIыгъэ республикэ социальнэ программэр ары.

Непэ игугъу кьэтишIыгъэн фае Адыгэ Республикэм и Президент 2000-рэ илъэсым шэкIогъум и 27-м шлыгъэу Указэу «ЗипсауныгъэкIэ щыкIагъэ зилэхэм апае АР-м ишIуафтынхэр гъэнэфэгъэнхэм ехьылIагъ» зыфиорэм зэхьокIыныгъэхэр фэшIыгъэнхэм фэгъэхыгъ» зыфиорэм кьызырэдильгытэрэмкIэ, литературэм, ис-

кусствэм, физическэ культурэм ыкIи спортым, гъэсэныгъэм ыкIи народнэ творчествэм алъэныкыокIэ зэнэкьокъоу илъэс кьэс зэхашхэрэм теклоныгъэ кьащызэхьыхэрэм ахьщэ шлухьафтынэу аратырэм зэрэхагъэхьагъэр. 2000-рэ илъэсым кьышгъэгъэжыгъэу а шлухьафтыныр сомэ мини 2 хууштыгъэмэ, джы мини 5-м ар нагъэсыгъ. Мы илъэсым ахэм афэдэ ахьщэ шлухьафтыныр нэбгырэ 6 зыфагъэшшоагъэр. Адыгэ Республикэм и Президент ахэр аритыжышхыгъ.

Хэти кыгурэIоу кыгъэшIошIы сэкъатныгъэ зилэ цыфым мылыкIуым ылъэныкыокIэ пэгъыохэрэм нэмыкIу, ары паклошъ, нахь лъэшэуи гукIэгъур, зэхашIэр зэришыкIагъэхэр. Ар цыф псаухэм агу кьэгъэкIыжыгъэныр, ахэм анаIэ нахь атырагъэтыныр ары сэкъатныгъэ зилэхэм я Дунэе мафэ хэгъэу-нэфыкIыгъэным мэхъанэу иIэр.

ЖАКIЭМЫКIО Аминэт.

АР-м и Къэралыгъо Совет — Хасэм икомитетхэм

ЗЭХЭСЫГЪОМ ХАЛЪХЪАЩТХЭР АГЪЭНЭФАГЪЭХ

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм зичэзыу зэхэсыгъоу илэщтым зыфагъэ-хъазырзэ, джырэблагъэ ащ икомитетхэм ялэгъэ зэхэсыгъохэм ашагъэнэфагъэх зэкӀэ депутатхэр зытегушылэщтхэ Юфыгъохэу Парламентым изэхэсыгъо кыыхалъхъащтхэр.

ХэбзэхъухъанымкӀэ, законностымкӀэ, чыплэ зыгъэ-лорышӀжыным илофыгъохэмкӀэ Комитетыр (тхьаматэр Галина Орлова) Юфыгъуи 10 хэплъагъ.

Адыгэ Республикэм изакон ипроектэу «Адыгэ Республикэм и Законэу «Административнэ правукъоньгъэхэм яхыбллагъ» зыфиорэм зэхъоклыныгъэхэр фэшӀыгъэнхэм фэгъэхьыгъ» зыфиорэр законопроектхэм клэщакӀо афэхъугъэнымкӀэ фитыныгъэу илэхэм атегъэпсыкыгъэу муниципальнэ образованиеу «Къалэу Мыекъуапэ» инародрнэ депутатхэм я Совет кышагъэхъазырыгъ.

Законопроектыр зэхэгъуоцогъэн фаеу зыкышчыгъыгъэр Адыгэ Республикэм и Законэу «Административнэ правукъоньгъэхэм яхыбллагъ» зыфиорэм ия 63-рэ статьягъэцӀкӀэжыгъэ ыкӀи плӀэлэ гъэнэфагъэм тегъэпсыкыгъэ объектхэу гъомылӀпхъэ ыкӀи мыгъомылӀпхъэ товархэр ЮгъэкӀыгъэнхэм тельытагъэхэр, транспортым пае шхъахыгъэ гъэуцупӀэхэр Изын ямылӀэу зэкӀи агефедэрэ чыплӀэхэм къазэрэщыгъэ Юахыгъэхэм ехыблӀэгъэ административнэ протоколхэр зэхэгъуоцогъэ зыхъукӀэ, муниципальнэ образованиеу «Къалэу Мыекъуапэ» икыулыкъушӀэхэр правукъоньгъэр зезыхъагъэр гъэунэфыгъэнымкӀэ кыныгъохэм бэрэ зэраыхыблӀэхэр ары.

Адыгэ Республикэм изаконпроект зыцӀэ къетӀогъэ правукъоньгъэхэм яхыблӀэгъэ пшӀэдэклӀыжыр зэригъэлъэшырэм, административнэ правукъоньгъэхэм яхыблӀэгъэ протоколхэр зэхэгъуоцогъэнхэмкӀэ фитыныгъэ зилӀэ ИэнтӀэзехъэхэм зэрэхыгъахорэм, пшӀэдэклӀыжыгъэ ягъэхъыгъэхэм ехыблӀэгъэ унашъохэр административнэ комисионхэм зэрашӀыхэрэм ишӀуагъэклӀэ, Адыгэ Республикэм имуниципальнэ образованием яшӀолъырхэм ячӀыплӀэхэу афамыгъэнэфагъэхэм зэрашӀыгъэхэр дэгъэзыхъыгъэнымкӀэ нахыбӀэу шӀуагъэ кытыгът.

Джащ фэдэу комитетым кыгъэхъазырыгъ Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм и Джэпсалъэу Урысые Федерацием и Президентэу Д. А. Медведевым, Урысые Федерацием и Федеральнэ ЗӀукӀэ ФедерациемкӀэ и Совет и Тхьаматэу С. М. Мироновым, Урысые Федерацием и Федеральнэ ЗӀукӀэ и Къэралыгъо Думэ и Тхьаматэу Б. В. Грызловым, Урысые Федерацием и Правительствэ и Тхьаматэу В. В. Путиным афакӀорэр. Ар зэхъылагъэр гъэцӀкӀэклӀо хабзэм ичӀыплӀэ федеральнэ органхэу Адыгэ Республикэм ишӀолъыр рахыжыгъэхэм ялофшӀэн икӀэрӀкӀэу гъэпсыжыгъэныр ыкӀи къэгъэ-нэжыгъэнхэр ары.

Ащ лъапсэ фэхъугъ гъэцӀкӀэклӀо хабзэм ифедеральнэ органхэм яподразделениехэу Адыгэ Республикэм итыгъэхэр зэфӀшӀыжыгъэнхэм ехыблӀэгъэ политикэу федеральнэ гупчэм зэрихъэрэр, общественностыр ащ зэригъэгумэкӀырэр ыкӀи рес-

публикэм исоциальнэ-экономикэ хэхъоньгъэхэмкӀэ ащ иягъэ кызыэрэкӀорэр.

***

Бюджет-финанс-хэбзӀахъыкӀи экономикэ политикэмкӀэ Комитетыр (тхьаматэр Мыгу Рэщыд) Юфыгъуи 5 хэплъагъ. Апзу тегушылагъэх Адыгэ Республикэм изакон ипроектэу «Адыгэ Республикэм 2010-рэ илӀэсымкӀэ, план плӀалъэу 2011-рэ ыкӀи 2012-рэ илӀэсхэмкӀэ иреспубликэ бюджет ехыбллагъ» зыфиорэм.

ЯтӀонэрэ еджэгъум ар фагъэхъазыры зэхъум гъэтэрэзыжыкын 35-рэ къатыгъ. Ахэм ащыщхэу 21-р ятӀонэрэ еджэгъум илофыгъохэм ыкӀи 14-р апэрэ еджэгъум зытегушылӀэхэрэм ащыщыгъэх. Апэрэ еджэгъум тельытэгъэ Юфыгъохэм къафамыгъэ-зэжыныу депутатхэм рахъухъагъ.

Сомэ миллион 54-м тельытэгъэ гъэтэрэзыжыкынхэм комитетым хэтхэм адырагъэштагъ. НахыбӀэмкӀэ ахэм социальнэ мэхъанэ яӀ. ГушылӀэм пае, сомэ миллион 37-р ублӀэплӀэ профессиональнэ гъэсэныгъэм иучреждениехэр ыгъыгъэнхэм, сомэ миллион 5-р — клӀэлӀыкӀлӀхэр гъэсэныгъэ учреждениехэм ащылыгъыгъэнхэм пае ны-тыхэм аратырэ социальнэ тынхэм, миллион 3-м ехъу — спортым хэхъоньгъэ егъэшӀыгъэным, сомэ миллион 1,5-р — улӀышӀыгъэ зӀуупӀэныгъэхэм ахӀэлъэжыгъэ ветеранхэм унэхэр афӀэщыфыгъэнхэм, сомэ миллион 6,5-р — клӀэлӀыкӀлӀхэм япсауныгъэ гъэпытэгъэным ялофыгъохэм апӀуагъэхъащт. Адыгэ Республикэм и Законэу «Адыгэ Республикэм 2010-рэ илӀэсымкӀэ, план плӀалъэу 2011-рэ ыкӀи 2012-рэ илӀэсхэмкӀэ иреспубликэ бюджет ехыбллагъ» зыфиорэр штэгъэныр депутатхэм игъоу афӀзылӀэгъурэ унашъо комитетым ышӀыгъ.

Комитетым хэтхэм адырагъэштагъ республикэ бюджетым кыыхэкӀырэ сомэ миллион 57-рэ Юф зымышӀэхэрэм апае трансферт шӀыкӀэм тегъэпсыкыгъэу шӀокӀ зымылӀэ медицинэ страхованиям пӀэугъэхъагъэным ехыблӀэгъэ гъэтэрэзыжыкынхэу Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет кытыгъэхэм ыкӀи Адыгэ Республикэм и Законэу «ШӀокӀ зымылӀэ медицинэ страхованиямкӀэ Адыгэ республикэ фондм 2010-рэ илӀэсымкӀэ, план плӀалъэу 2011-рэ ыкӀи 2012-рэ илӀэсхэмкӀэ ибюджет ехыбллагъ» зыфиорэр, гъэрэзэжыкынхэм ятаблицэу игъоу алъэгъугъэр зэригъусэу, штэгъэныр комитетым депутатхэм игъоу афилӀэгъугъ.

Законопроектэу «Адыгэ Республикэм и Законэу «Патентыр ылъапсэу шхъэзэкӀо предпринимательхэм шӀыкӀэ кызырыклӀом тетэу хэбзӀахъхэр атыхэу гъэпсыгъэным ехыбллагъ» зыфиорэм гъэтэрэзыжыкынхэр фэшӀыгъэнхэм фэгъэхьыгъ» зыфиорэр зэхэгъуоцогъэ а законыр федеральнэ диштэу гъэпсыжыгъэным фӀшӀ.

Урысые Федерацием и ХэбзӀахъ кодекс зэхъоклыныгъэу фашӀыгъэхэм зэрагъэнафэрэм-

клӀэ, шхъэзэкӀо предпринимательным календарь илӀэсым кы-клӀоцӀ фэдэу кыылӀкӀэхъащтыр зыфӀэдизын ылӀэкӀыпщтым ехыблӀэгъэ закон Урысые Федерацием исубъект ештӀэ патентыр ылъапсэу кызырыклӀо шӀыкӀэм тегъэпсыкыгъэу хэбзӀахъхэр зэритынхэ фит ЮфшӀэн лъэпкхэу агъэнэфагъэхэм ателъытагъэу.

***

Социальнэ политикэмкӀэ, псауныгъэр къэухъумэгъэ-нымкӀэ ыкӀи ветеранхэм ялофхэмкӀэ Комитетыр (тхьаматэр Татьяна Петрова) Юфыгъо 12 хэплъагъ ыкӀи ахэм ащыщхэу 6-р зичэзыу зэхэсыгъоу Къэралыгъо Советым — Хасэм илӀэщтым кыыхалъхъанэу агъэнэфагъэх. Законопроектэу «Жъэгъэузым земыгъэушӀомбгъугъэным ехыблӀэгъэ Юфыгъохэр зехъгъэнхэм фэгъэхьыгъ» зыфиорэр къагъэхъазырыгъ 2001-рэ илӀэсым бӀэдзогъум и 18-м номерэу 77-ФЗ зытэгъу аштэгъэ Федеральнэ законэу «Урысые Федерацием жъэгъэузым зыщемыгъэушӀомбгъугъэным ехыбллагъ» зыфиорэм ия 18-рэ статья республикэ законодательствэр диштэу гъэпсыжыгъэным пае. Ащ зэригъэнафэрэмкӀэ, жъэгъэузым пӀшӀуеклогъэным илӀыгъэу ятыгъэныр» зыфилоу 2008 — 2010-рэ илӀэсхэм ателъытагъэр, «Адыгэ Республикэм псауныгъэр къэухъумэгъэнымкӀэ имедицинэ кадрэхэр» зыфилоу 2008 — 2012-рэ илӀэсхэм ателъытагъэр, «Адыгэ Республикэм демографическэ Юфыгъохэр нахъ дэгъоу шыгъэпсыгъэнхэр» зыфилоу 2009 — 2012-рэ илӀэсхэм ателъытагъэр ыкӀи «Адыгэ Республикэм псауныгъэр къэухъумэгъэнымкӀэ иучреждениехэм машӀомкӀэ ящынэгъончӀагъ» зыфилоу 2008 — 2012-рэ илӀэсхэм ателъытагъэр.

Ащ нэмыкӀэу, гухӀэл гъэнэфагъэм тегъэпсыкыгъэ Республикэ программэ 4-м зэхъоклыныгъэхэр афашӀыгъэх: «Адыгэ Республикэм сэкъатныгъэ зилӀэхэу щыпсэухэрэм социальнэ илӀыгъэу ятыгъэныр» зыфилоу 2008 — 2010-рэ илӀэсхэм ателъытагъэр, «Адыгэ Республикэм псауныгъэр къэухъумэгъэнымкӀэ имедицинэ кадрэхэр» зыфилоу 2008 — 2012-рэ илӀэсхэм ателъытагъэр, «Адыгэ Республикэм демографическэ Юфыгъохэр нахъ дэгъоу шыгъэпсыгъэнхэр» зыфилоу 2009 — 2012-рэ илӀэсхэм ателъытагъэр ыкӀи «Адыгэ Республикэм псауныгъэр къэухъумэгъэнымкӀэ иучреждениехэм машӀомкӀэ ящынэгъончӀагъ» зыфилоу 2008 — 2012-рэ илӀэсхэм ателъытагъэр.

Джащ фэдэу комитетым унашъо ышӀыгъ Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм и Джэпсалъэу Урысые Федерацием псауныгъэр къэухъумэгъэнымкӀэ ыкӀи социальнэ хэхъоньгъэхэмкӀэ иминистрэу Т. А. Голиковам факӀорэр зичэзыу зэхэсыгъоу Парламентым илӀэщтым хэлъхъагъэнэу. Ар фэгъэхьыгъ гухӀэл гъэнэфагъэм тельытэгъэ федеральнэ программэхэр гъэцӀкӀэжыгъэнхэм

тегъэпсыкыгъэу Адыгэ республикэ клиническэ диспансерэу жъэгъэузым пӀшӀуеклорэр гъэпсыгъэным.

***

ГъэсэныгъэмкӀэ, наукэмкӀэ ыкӀи ныбжыкӀэ ЮфхэмкӀэ Комитетыр (тхьаматэр УдыкӀэко Юр) гъэсэныгъэм ылӀэныкыокӀэ Адыгэ Республикэм изаконич федеральнэ законодательствэм диштэу гъэпсыжыгъэнхэм хэплъагъ.

ГушылӀэм пае, Адыгэ Республикэм изаконпроектэу «Гражданхэм общедоступнэу ыкӀи ыпкӀэ зыхэмылӀ дошкольнэ, общӀэ ублӀэплӀэ, шхъаӀэу щыт общӀэ, гурыт (икъу) общӀэ гъэсэныгъэ, джащ фэдэу хэгъэхъожь гъэсэныгъэ къэралыгъо ыкӀи муниципальнэ общеобразовательнэ учреждениехэм ащызэрагъэгъотыным фӀшӀ къэралыгъо гарантиехэр гъэцӀкӀэжыгъэнхэм мылӀкоу пӀуагъахэрэмкӀэ нормативхэм яхыбллагъ» зыфиорэм егъэнафӀх къэралыгъо гарантиехэр гъэцӀкӀэжыгъэнхэм мылӀкоу пӀуагъэхъащтым инормативхэр. Нэбырэ тельытэу егъэдэжыным мылӀку пӀуэгъэхъагъэным инорматив принцип гъэфедэгъэныр гъэцӀкӀэжыгъэным ар ичэзыу шхъаӀэу щыт. Ащ ишӀуагъэклӀэ зы лӀэныкыомкӀэ, общеобразовательнэ учреждением ибюджет нэбырэ тельытэм тегъэпсыкыгъэу гъэнэфагъэ мэхъу, адрэмкӀэ — общеобразовательнэ учреждением исубъект икӀэралыгъо хэбзӀахъхэм ахэхъо.

ЛӀэжӀапкӀэр ятыгъэным исистемакӀэ хэгъэгур зэрэтэхъагъэм епхыгъ Адыгэ Республикэм и Законэу «АпӀужыныу алахыгъэ клӀэлӀыкӀлӀу пчӀагъэм елӀытыгъэу ны-тыхэу ахэр алызыхыгъэхэм ялӀэжӀапкӀэ ыкӀи фэгъэкӀотэныгъэу ялӀэхэр зыфӀэдизхэм яхыбллагъ» зыфиорэм зэхъоклыныгъэу фашӀыгъэхэр. ЗыцӀэ къетӀогъэ законом тегъэпсыкыгъэу 2010-рэ илӀэсым ищылӀэ мазэ и 1-м кышыублагъэу клӀэлӀыкӀлӀхэр зыплӀужыныу алызыхыгъэхэм лӀэжӀапкӀэу аратырэр клӀэлӀлӀум мзэ лӀэжӀапкӀэу илӀэм фӀдизыщт. Ащ ишӀуагъэклӀэ апӀужыныу клӀэлӀыкӀлӀхэр алызыхыгъэхэ ны-тыхэм ялӀэжӀапкӀэ хэхъошт.

Ны-тыхэм фитыныгъэу ялӀэхэм ахэгъэхъогъэным ехыбллагъ Адыгэ Республикэм изаконпроектэу «Адыгэ Республикэм и Законэу «Гъэсэныгъэм ылӀэныкыокӀэ Адыгэ Республикэм икӀэралыгъо фитыныгъэхэм ащыщхэр чыплӀэ зыгъэ-лорышӀжыкын иорганхэм ятыгъэнхэм ехыбллагъ» зыфиорэр. Ар заштӀэкӀэ ны-тыхэм (законом тегъэпсыкыгъэ лӀыкӀохэм) дошкольнэ гъэсэныгъэмкӀэ общеобразовательнэ программэ шхъаӀэр зыгъэцӀкӀэжыгъэхэр мыкӀэралыгъо учреждение-

хэм клӀэлӀыкӀлӀхэр зэрашаӀыгъыхэрэм пае компенсациихэр аратыщтых.

ЭкологиемкӀэ ыкӀи чӀыопсыр гъэфедэгъэнымкӀэ Комитетыр (тхьаматэр ЕмыкӀ Хьастал) Юфыгъуи 8 хэплъагъ. Законопроектэу «Профессиональнэ аварийнэ-къэгъэнэжь кыулыкъухэм яхыбллагъ» зыфилоу ятӀонэрэ еджэгъумкӀэ хэплӀэгъэным пае къагъэхъазырыгъэр заштӀэкӀэ ыкӀи игъэцӀкӀэжыкын зыфежъэхӀкӀэ Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет иведомствэхэм ахэхъэрэ аварийнэ-къэгъэнэжь кыулыкъум законом тегъэпсыкыгъэ статус илӀэщт, правовой ыкӀи социальнэ ухъумэныгъэмкӀэ, материальнэ гъотымкӀэ ягарантиехэм ахэгъэхъошт.

Ащ нэмыкӀэу, комитетым хэт депутатхэу ЕмыкӀ Хьасталэ, ПӀэншӀу Руслан, Бытэ Казбек клӀэщакӀо фэхъугъэхэу Парламентым тыгъэгъазэм илӀэщт зэхэсыгъом «Правительствэ сыхъатым» тегъэпсыкыгъэу шыхӀэплӀэщтых Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет кышагъэхъазырыгъэ къэбарым. Ар фэгъэхьыгъ пидзӀфэ пытэхэм ягъэфедэн Адыгэ Республикэм зэрэщыцӀэхъэгъэщтым ехыблӀэгъэ Концепциехэу 2009 — 2013-рэ илӀэсхэм ателъытагъэхэм язэхэгъэуоцон ыкӀи ахэр штэгъэнхэр зэрэзэхъагъэм, джащ фэдэу тыкӀэзыуцухъэрэ чӀыопсыр зэраушӀорэм, пидзӀфэхэр зэрагъэтӀылӀхэрэм апае къагырэ тынхэу республикэ бюджетым кыылӀахъэхэр пидзӀфэхэм япхыгъэ Юфыгъохэр зэшӀохыгъэнхэм зэрэпӀуагъэхъэрэ шӀыкӀлӀэм.

***

КультурэмкӀэ, спортымкӀэ, СМИ-мкӀэ ыкӀи общественнэ организациехэм зӀпхыныгъэхэр адӀшӀыгъэнхэмкӀэ Комитетыр (тхьаматэр Евгений Салов) хэплъагъ депутатхэу Е. Саловыр, С. Писмак, В. Сороколет ыкӀи В. Мельниковыр клӀэщакӀо зэрэфэхъугъэхэм тегъэпсыкыгъэу Парламентым изэхэсыгъо зыщедӀушӀтхэ Юфыгъоу Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет кышагъэхъазырыгъэм. «ГухӀэл гъэнэфагъэм тельытэгъэ Республикэ программэу «Культурэ клӀэным амыгъэкощырэ иобъектхэу (тарихьым ыкӀи культурэм ясаугъэтхэу) Адыгэ Республикэм итхэр инвентаризацие шӀыгъэнхэр» зыфилоу 2009 — 2011-рэ илӀэсхэм ателъытагъэр 2009-рэ илӀэсым зэрагъэцӀкӀэжыгъэхэм ехыбллагъ» зыфиорэр ар фэгъэхьыгъ. «Правительствэ сыхъатым» тегъэпсыкыгъэу ар Парламентым кыыхалъхъащт.

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм ипресс-кыулыкъу

МАКЪЭХЭР ТЭРЭЗЭУ КЪЭТГЭЮХ!

Звуки произносим правильно!

Сыд фэдэ бзэри зэбгъэшлэным шэпхъэ гъэнэфагъэхэр илэх, къыныгъо зэфэшхъафхэри пылтых. ЗэкIэмэ апэу бзэ зэгъэшлэным фежсэрэ цыфыр зэуталIэрэр бзэу зэригъашилIэрэм хэт макъэхэм якъэлуакI.

Ащ фэдэу адыгабзэр зэзыгъэшлIэрэ кIэлэеджакIохэр макъэхэр нахь тэрэзэу къалошъоу егъэсэгъэнхэм пае тиусакIохэм IoфшIэгъэ зэфэшхъафхэр атхыгъэх. Ахэр: Нэхэе Руслъан «Сэ хъарыфхэр зэсэгъашилIэ» — 1994 илъ.; Къуекъо Налбий «Мэкъэпчъ» — 1994 илъ.; Дэрбэ Тимур «ЕджакIэ зэсэгъашилIэ» — 2001 илъ.; Пэнэшъу Хъазрэт «Усэ бзашIор хъарыфылъ» — 2006 илъ.; кIэлэегъаджэу Къэрэтэбэнэ Асыет «Алфавитым иорэд» — 2003 илъ. Адыгэ макъэхэм язэгъэшлIэнкIэ, якъэлонкIэ ахэр IoфшIэгъэ дэгъух.

Сэри адыгэ макъэхэм якъэлуакIэ илъэс пчъагъэ хъугъэу Ioф дэсшилI. Джы нэлуасэ ифъузыфсшIымэ сшIоу-гъор сшIофшIагъэ къыххыгъэ пычыгъу.

Адыгэ ыкIи тимыльэпкъэгъэу кIэлэеджакIохэм адыгабзэм хэт макъэхэм якъэлуакIэхэр зэрагъашилIэхэ зыхъукIэ е зызэрагъэшилIэхэ, кIэлэеджакIохэм адыгэ макъэхэм якъэлуакIэхэр зэрагъэшлIэнымкIэ ыкIи агъэ-пытэжынынымкIэ IэпылэгъушIу къафэхъунэу къыт-цэхъу «Макъэхэр тэрэзэу къэтэлэ» — «Звуки произносим правильно» зыфилорэ хъарыфылъэ сатырхэр. Мы сатырхэр зыфэгъэхыгъэр кIэлэеджакIохэм адыгэ макъэхэр тэрэзэу, «къабзэу» къалошъоу егъэсэгъэнхэр ары.

А зы макъэр сатырым бэрэ къыцыххэфэжыгъэу, къыцыкIэлэотыкIыжыгъэ зыхъукIэ, макъэр тэрэзэу, «къабзэу» кIэлэеджакIохэм къалонымкIэ лъэшэу Iэрыфэгъу. Ащ фэдэ сатырхэм Iурылупчъэ ифъуаши ялэ мэхъу. Iурылупчъэхэр якъэлуакIэ зэтэкIэхэу зэ нахь гъэжэжыгъэгъэу, зэ нахь гъэпсынкIагъэу кIэлэеджакIохэм къалоныр лъэшэу яклас. Ащ фэдэ къэлэокIэ гъэнэ-фагъэ зыхэлтым, кIэлэеджакIохэм жэрылуабзэу алу-лыр нахь «екъутэ», макъэхэм якъэлон нахь егъэ-пытэ.

КIэлэеджакIохэу бзэр зэзыгъашилIэхэрэм адыгэ макъэхэм, гуцылэхэм якъэлуакIэ нахь тэрэзэу алэ къыха-ным пае гуцылэхэр пычыгъо-пычыгъоу зэпыхыгъэхэм лъэшэу ишIуагъэ къэкIо. ЕтIани гуцылэм къэлэокIэ шап-хъэу хэлгыр къэбгъэлъэгъоным пае ударениер зытефэрэ пычыгъор къыхгъэщыгъэ зыхъукIэ, гуцылэр тэрэзэу къалоным фегъасэх. Бзэу зэрагъашилIэрэм хэт гуцылэхэр зэдзэкIыгъэхэмэ гуцылэхэм ямэхъанэ икъу фэдизэу кIэлэеджакIохэм къагурэлэ ыкIи ар бзитIушIэныгъэм изыккъэкIонIэшIухэм ащыц.

Мы зигугъу къэтишIыгъэ Ioфыгъохэр къыдэлъы-тагъэхэу тисатырхэр зэхэгъэуцагъэх. Ахэр зэкIэ усэ ифъуашиэм илъэу къэлуагъэхэп ыкIи ащ фэдэ тиъэр-лыи тилагъэп. Тэ Ioфыгъохэу ытшIэкIэ зигугъу къэ-тишIыгъэхэр, кIэлэегъаджэхэр тилэнылэгъоу, кIэлэеджа-кIохэм зэрандэгъэсшIытыр ары тимурэдыр.

Адыгэбзэ сатырхэр урысыбзэкIэ зэзыдзэкIыжыгъ-гъэр Адыгэ Республикэм и Лъэпкъ музей инаучнэ Ioфы-шIуэ, усаклоу ыкIи зэдзэкIаклоу Киянскэ Елен Семен ыпхъур ары.

А-чъэжъ бжъа-кър хъун пы-ут,
Ан-джы-рэ-фыр ащ е-ут.
Ста-рый без-ро-гий ко-зёл
Те-ря-ет ав-то-ри-тёт,
Он топ-чет ве-нич-но-е сор-го.
Ба-дзэр быб-зэ псым хэ-фагъ,
Ба-джэм ы-нэ пэ-кIэ-фагъ.
Му-ха ле-та-ла, в во-ду у-па-ла,
Ли-сэ на гла-за по-па-ла.
Вер-то-ле-тыр Ва-не Iэ-пы-зыгъ,
Вер-то-ле-тым и-винт ы-къу-тагъ.
Вер-то-лет у-ро-нил Ва-ня,
Сло-ман винт у вер-то-ле-та,
Га-ли-нэ къа-бзэу гы-кла-гъэ,
Гы-кIы-гъэ кла-псэр е-гъэ-кIэ-ра-кIэ.
Га-ли-на чис-то пос-ти-ра-ла,
Бе-лъём ук-ра-си-ла ве-рев-ку.
Го-шэ-фыжъ Гош-па-къэ гос,
Го-шэ-мы-ди ащ къа-гос.
Го-ше-фиж с Гош-пак си-дйт,
С ни-ми ря-дом — Го-ше-мид.
Гуа-шэ гу-шлор ы-нэгъу клиз,
Зы-фэ-гу-шлор-рэр гу-шIуапкI¹.
На ли-це у Гуа-ши ра-дость!
О-на ра-да по-дар-ку за доб-ру-ю весть.
Гъат-хэм гъэ-ма-фэр къы-кIэ-лъэ-кIо,
Гъэ-шлэ-гъо-нэу гъа-шлэр ма-кIо.
Ле-то за вес-ной при-хо-дит,
Ин-те-рес-но жизнь про-хо-дит,
Гъогу те-на-гъэп гъо-гу-ры-кIо,

Гъо-гогъу пчъа-гъэ-рэ згъэу-нэ-фы-гъэ.
Пут-ник не ос-та-нет-ся в до-ро-ге,
В э-том у-беж-да-юсь каж-дый раз.
Гъу-кIэм Гъу-чы-псэ
Гъу-чы-лу-нэ къы-ри-тыгъ.
Куз-нец Гу-чип-су
По-да-рил же-лез-ный гвоздь.
Да-нэ дэ-нэ джа-нэ е-ды,
Ды-шгъэм фэ-дэу ар мэ-лы-ды.
Да-на пла-тье шет из шел-ка,
Пла-тье зо-ло-том блес-тит.
Джэ-гум джэ-гуа-кIор² щэ-у-джы,
Джэ-гур джэ-гуш-хошъ, джэ-гуа-кIор ма-джэ.
На свадь-бе дже-гуа-ко кру-жит-ся,
Дже-гуа-ко на свадь-бу боль-шү-ю зо-вет.
Дзэ-гъаш-тэ бэ-дзэ-рым кIуи,
Нат-рыф дзы-о къы-шэ-фыгъ.
Дзе-гашт на ба-зар хо-дил,
Ме-шок ку-ку-ру-зы ку-пил.
Мэкъу хъан-дзо-хэр зэ-пэ-лу-тых,
Ты-гъэм фэ-дэу зэ-пэ-шлэ-тых.
Сто-га се-на сто-ят ряд-ком,
Буд-то сол-ныш-ко, свер-ка-ют.
Шъо-фым хъан-дзуиx ит,
Хъан-дзуиx-ри да-хэу зэ-гот.
В по-ле шесть сто-гов стоят,
Шесть сто-гов кра-си-во в ряд.
Ер-стэм бэ-рэ ма-ши-нэм е-жагъ,
Ау е-зэ-щи е-жъэ-жыгъ.
Ер-стем ма-ши-ну дол-го ждал,
У-шёл, тер-пé-нье по-те-рял.
Ел-кэр мэ-зым къы-хэ-кIагъ,
Щэкъ-мар Iаш-кIэ къы-пы-кIагъ.
Ел-ка в ле-су вы-рос-ла,
На ней шиш-ка вы-зре-ла.
Жо-рэ жа-бзэм бэу фэ-Iаз,
Жэ-бзэ да-хэр гум къе-Iаз.
Жо-ра блé-шет крас-но-ре-чем,
Сло-вом да-же серд-це лé-чит.
Жъап-хэр хъа-күм тет-зэ,
«Жъгъау» ри-гъа-Iоу къе-фэ-хыгъ.
На пе-чи ско-во-род-ка сто-я-ла,
«Бац» — со зво-ном с не-е у-па-ла.
Жъо-на-кIом чы-гүр е-жъо,
Жъо-гъэ бзы-гъэ-хэр мэ-лы-дых.
Па-харь зём-лю па-шет,
От-валь-ный пласт блес-тит.
Жъу-жыи о-сыр, тIу-жыи о-сыр,
Чы-гү жъуа-гъэр къэ-лъэ-гъуагъ.
Рас-та-ял снег, рас-тёк-ся снег,
И о-го-ли-лась зябь.
Жъэу пчэ-ды-жъым о къэ-тэ-джи,
Ща-гүр да-хэу зэ-кIэ-пхъанкI.
По-рань-ше ут-реч-ком вста-вай
Да чй-ще двор свой под-ме-тай.
За-рэ за-ёр за-лъэм ри-та-къо-зэ,
За-рэ за-лъэр Iэ-кIэ-зыгъ.
За-ра ки-зил в дур-шлэг на-сы-па-ла,
За-ра дур-шлэг вы-ро-ни-ла.
Ир им хэ-гъа-хъуи,
Зэ-рэ-хъу-рэр къа-Iо!
Во-семь да во-семь сло-жи,
Что по-лу-чи-лось, ска-жи.
Йо-дыр И-ри-нэ къы-си-тыгъ,
Йо-дыр псын-кIэу сIэ тес-кIагъ.
Йод И-ри-на мне да-ла,
Я йо-дом ру-ку по-ли-ла.
Кы-лыу цы-кIум пшы-нэ иI,
Зы-хэ-мыкI-рэр — «Кы-на-кын!»
У ма-лыш-ки Ки-лу гар-мош-ка,
Бес-пре-рыв-но — «Кы-на-кын».
Ко-ным ко-цыр и-зышъ,
Бзы-хэм ко-ныр къа-бы-бы-хъэ.
Са-пёт-ка пол-на пше-ни-цы,
Вок-руг кру-жат-ся пти-цы.
Ку-ку-ур куа-мэм тес,
Куа-мэр гъу-гъэшъ ыгу мэ-сыс.

Ку-күш-ка на вёт-ке си-дйт,
Вёт-ка су-ха-я — сёрд-це дро-жит.
Къан-джыр джэ-зэ мэ-зыр зэ-пе-гъа-джэ,
И-джэ ма-къэ къы-слэ-зэ-Iэ-сы
Со-ро-ка сво-им кри-ком лес вспо-ло-ши-ла,
Стре-кот ее и ме-ня нас-тит.
Къо-лэ-жъым «Къуаргъ-саргъ» ри-гъа-Iо-зэ,
И-къо-лэжъ шыр-хэр мэ-зым хе-щэх.
Во-ро-на кар-ка-я: «кар — кар»,
Во-ро-нят у-во-дит в лес.
Къужъ къу-та-мэм къуан-чIэр тес,
Жъым зы-дишI-зэ зе-гъэ-сыс.
На гру-ше-вой вёт-ке гал-ка си-дйт,
Вёт-ру в такт ка-ча-ет-ся.
КIа-лэм кIа-кIо кIы-хъэ иI,
КIа-кIор фэ-шIушъ да-хэу къе-кIу.
Бүр-ка дол-га-я — до по-лу,
Маль-чи-ку и-дёт и в по-ру.
КIо-чIа-джэ кIо-чIэ-шхó кIо-чIэгъу фэ-хъу-гъэп,
КIо-чIэ-шхó кIо-чIа-джэ къы-ты-ри-дзагъ.
Сла-бак си-ла-ча о-си-лить не смог,
Си-лач сла-ба-ка по-ло-жил на ло-па-тки.
КIуа-чIэу и-Iэр ащ гъу-нэнчъ,
КIуа-кIэу и-Iэр дэ-хэ дэд.
Сй-ла у не-го (нее) без-мер-на-я,
По-ход-ка у не-го (нее) кра-си-ва-я.
Ла-гъэм лыр и-зэу
Сто-лым тет.
Пол-на-я та-рёл-ка мя-са,
Сто-йт на сто-лэ.
Лъэ-мыдж лъа-гэм сы-те-хъагъ
Лъэ-пэ-пцIы-ёу сы-ры-кIуагъ.
Под-нял-ся я на мост вы-сó-кий,
И на но-сóч-ках пе-ре-шел
Лы-хъужъ лIэ-бла-нэр,
И-лIы-гъэ рэ-гу-шхó.
Храб-рый ге-рой,
Гор-дит-ся сво-ёю от-ва-гой.
Ма-зэр мэ-зым къы-къо-плъыгъ,
Мэз-пэс лIы-жыр къэ-гу-шIуагъ.
Из-за лé-са ме-сяц вы-гля-нул,
Рад е-мү ста-рик — лес-ник.
На-ныу на-лыр къы-шэ-фыгъ,
И-шы на-лыр кIилъ-хъагъ.
На-ну под-ко-ву ку-пил,
Ко-ня сво-е-го под-ко-вал.
О-шъуа-пцэ-хэр о-гум къы-те-хъи,
Ощ фэ-бэ да-хи къещ-хыгъ.
Об-ла-ка тес-нят-ся в не-бе,
Лъёт-ся тёп-лый дóж-дик.
Псын-кIа-гъэ Io-фым хэ-лъэу,
Пись-мэ-зе-хъэм пись-мэ-хэр зэ-ре-хъэ.
Сво-ев-ре-мен-но и быст-ро
Поч-таль-он раз-но-сит пись-ма.
Пэ-кIо-рым пIэ-те-дзэр те-дзэгъ,
Чэ-тыу шхъу-хъа-шIэм пIэм зы-хи-дзэгъ.
Кро-ватъ на-кры-та по-кры-ва-лом,
На нее вско-чил про-каз-ник — кот.
Пон у-мы-шIэ-мэ,
О къэ-пIо-щтым е-гуп-шыс.
Ког-да не зна-ешь, что ска-затъ,
По-ду-май, что ска-затъ ты хó-чешъ.
Пуа-блэ пIуа-кIэр о-шэ-кур,
Са-бий цы-кIур ащ шэ-чъый!
Ци-нов-ка тон-ка-я — пе-ри-на,
На ней ре-бё-нок слад-ко спит.

КIЭСЭБЭЖЪ Нэфсэт.

Адыгэ къэралыгъо университетым бзитIу-шIэныгъэмкIэ и Гунчэ иметодист.

¹ ГушIуапкIэ — подарок за радостную весть (новость).

² ДжэгуакIу — распорядитель танцев.

(Джыри къыкIэлыкIошт).

НЫБЖЫКІЭ УНАГЪОХЭМ ІЭПЫІЭГЪУ АФЭХЪУХ

Гухэлъ гъэнэфагъэ зилэ федеральнэ программэу «Жилище на 2006 — 2010 годы» зыфиорэм ипрограммэу гуадзэу «Обеспечение жильем молодых семей» зыфиорэр гъэцкІэгъэным Теуцожь районым иадминистрацие мы аужырэ илээс зытлум лъэшэу ыналэ тырегъэты. Ащ ишыхъат мы Іофым фэгъэзэгъэ кІалэу псэолъэшынмкІэ, псэупІэ-коммунальнэ хъызмэтымкІэ ыкІи архитектурэмкІэ район администрацие игъэорышлэлэ испециалист шъхьаІэу Нэхэе Адамэ гушыІэгъу тызыфэхъум кытфилотагъэр.

— Сэ сызфэгъэзэгъэ Іофым, — кытфегъатэ ащ, — тапекІэ зыгорэ пылыгъэу ныбжыкІэ унагъохэу, заом иветеранхэу, сэкъатныгъэ зилэхэу, е чернобыльцэхэу, ибэхэу унэ зимылэхэр районым учет щашІэу шытыгъэп. ЗэкІэ къызгъэжыагъэр непэ район администрацие ипашэу Хъут Теуцожь ары. Ар районым илэшъхъэтетэу 2007-рэ илээсым зыхадзым сэри кысаджи, мы Іофым сыфигъэзагъ, хэбзэ гъэнэфагъэхэу шыІэхэр зэкІэ зызгъэшлэхэу, ащкІэ ишыкІэгъэ учетыр зэрифэшъуа-

шэу зэхэсщэнэу кысфигъэпытагъ. Сэри пшъэрылгъэу кысфашІыгъэр, тхъаматэр кызырэсшыгугъыгъэр зэрэгъэцкІэшттым сыдэшъахыгъэп, сфэлъэкІыштыр сшагъэ, кызыгурымылохэрэм сакІэупчІагъ, зышІэхэрэр ІэпыІэгъу кызыфэгъэхъугъэх. СиІофхэр зэрэкІохэрэм Хъут Теуцожь ашызгъэгъуазэгъэ кысэхы. Аушгъэу тиІофшІэхэр зэрэгъэхъагъэм ишІуагъэкІэ, гухэлъ гъэнэфагъэ зилэ федеральнэ программэу «Жилище» зыфиорэр шыІэныгъэм шыгъэцкІэгъэным фэшІ тызэрэлажъэрэм республикэм осэшхо кысфашІы, Мыекыуапэ ыуж ятІонэрэ чыпІэр тэубыты.

Ащ ишыхъат мы аужырэ илээсІтлум ІофшІагъэу яІэхэу зигугъу кытфилыгъэхэр. НыбжыкІэ унагъохэу зычІэсышт унэхэр ягъэгъотыгъэнымкІэ ІэпыІэгъу зыщІагъэхэу апэу учетым хагъэуцогъагъэхэм ашыщхэу 2008-рэ илээсым ІэпыІэгъу зыфэхъугъэхэр унэгъуитІу — АскъэлаекІэ Цей зэшъхъэгъусэхэу Аслъанрэ Заремэрэ, ПэнэжыкыуаекІэ Тыгъужь Азмэтрэ Светланэрэ. Ахэм социальнэ ІэпыІэгъоу сомэ мин 324,7-рэ зырыз аратыгъагъ.

— 2009-рэ илээсми зычІэсыштхэ унэхэр рашъфынхэу е рашІынхэу ныбжыкІэ унэгъо 13 учетым хэдгъэуцуй, тхылъхэр Адыгэ Республикэм псэолъэшынмкІэ, транспортымкІэ, псэупІэ-коммунальнэ ыкІи гъогу хъызмэтымкІэ и Министерствэ чІэлъых.

мунальнэ ыкІи гъогу хъызмэтымкІэ и Министерствэ ядгъэхъыгъагъэх, — еІо Нэхэе Адамэ. — ПхырыкІыгъагъэр унэгъуитф: ОчэпщыекІэ Нэлэтыжъ зэшъхъэгъусэхэу Азмэтрэ Рузанэрэ, ПэнэжыкыуаекІэ Хъут Байслъанрэ Саидэрэ, Нэхэе Юрэрэ Ларисэрэ, Лъэустанхъаблэ-

кІэ Едыдж Алырэ Фатимэрэ, ОчэпщыекІэ Шэуджэн Адамрэ Нэфсэтрэ. Ахэм яунагъохэм нэбгырэ пчъагъэу арысым елгытыгъэу зычІэсыштхэ унэр ащэфыным е арагъэшынм апае сомэ мин 330,5-м щегъэжыагъэу мин 440,6-м нэс зэрыт сертификатхэр кьаратыгъэх.

ПстэумкІи унэгъо ныбжыкІэхэм ахъщэу аратыгъэр сомэ миллионрэ мин 872,7-рэ. Ащ шыщэу федеральнэ бюджетым кытІупшыгъэр сомэ мин 544,3-рэ, республикэм кыкІыгъэр мин 719,3-рэ, район бюджетым хыгъэхъагъэр сомэ мин 609,3-рэ. А сертификатхэр ныбжыкІэ унагъохэм афэгъушІозэ, шІоу, дэхагъэу шыІэр къадэхъунэу афэлъалозэ аритыжыгъэх район администрацие илэшъхъэтетэу Хъут Теуцожь. Адрэ ныбжыкІэ унэгъуитІоу къэнагъэхэм ялэу тхылъхэр Адыгэ Республикэм псэолъэшынмкІэ, транспортмкІэ, псэупІэ-коммунальнэ ыкІи гъогу хъызмэтымкІэ и Министерствэ чІэлъых.

— Гухэлъ гъэнэфагъэ зилэ а программэу «Жилище» зыфиорэм годзэ программэу илэхэми Іоф адэтэшІэ, — икыэлотэн лъегъэкІуатэ Нэхэе Адамэ. — КІэлэ ибэхэми тадеІэнэу ары. Ахэр тфы мэхъух. Ахэм ашыщэу мы илээсым тызыдеІэнэу зитхылъхэр дгъэхъазырхэрэр нэбгыритІу. Заом хэлэжыагъэу зидунай зыхъожыгъэ Лъэцэр Аминэ ишъхъэгъусагъэу шызабэу къэнэгъэгъэ Гошъэфыжъ учетым хэдгъэу-

цуи, тхылъхэр зэрифэшъуашэу фэдгъэхъазырыхи, ахъщэ кыфатІупшы, Мыекыуапэ унэ шищэфыгъ. Джащ фэдэу лыгъэгъэ заом пхъашэу хэлэжыагъэу, бгъэхэлъхъэ лъапІэхэр хэлэхэу къэкІожыгъагъэу дунаим ехыжыгъэм ишъхъэгъусагъэу шызабэу къэнэгъэ Хъаныйи тиучет хэдгъэуцагъ. Ар зычІэсыр унэ дэй дэд. Мы лъэхъаным ащ итхылъхэми Іоф адэтэшІэ.

Ащ пыздагъэу Нэхэе Адамэ кытитІуагъ Пэнэжыкыое гурыт еджапІэм шылэжъэрэ кІэлэгъаджэу Зэрамыку Аслъан (кІэлэцІыкІуищ иІ) сомэ мин 540-рэ зэрыт сертификатыр Адыгэ Республикэм и Премьер-министрэу КъумпІыл Муратэ кырити кызыкІожым, районым илэшъхъэтетэу Хъут Теуцожь фэгъушІу, ыгу рыхъырэ унэ ыщэфыгъагъ. Заом иветеранэу Пэнэшъу Хъэнахъуи иунагъо Іужъути учетым хагъэуцагъэу, ащи тхылъхэр фагъэхъазырых.

— Цыфэу тикъуаджэхэм, кьутырхэм ашыпсэухэрэм тафэгумэкІыныр, ахэм ящІлэкІэ-псэукІэ нахышІу тшІыныр типшъэрылъ, — еІо район администрацие ипашэу гушыІэгъу кысфэхъугъэгъэ Хъут Теуцожь. — Джащ фэдэу къабзэу типшъэрылъ федеральнэ гухэлъ гъэнэфагъэ зилэ программэу «Жилище на 2006 — 2010 годы» зыфиорэр шыІэныгъэм шыпхырышыгъэным тилахышІу хэтшІыхъаныр. Джары кризисэу зэрэдунаеу зэлызыубытыгъэр тэри кыднэсыгъэми, а зигугъу къэсшІыгъэ программэм игъэцкІэн, тикъоджэдэхэм унэ тэрэгъхэр ащэфынхэ, ачІэсынхэ альэкІынэу шІыгъэным сомэ мин 600-м ехъу закыпІэудгъэхъагъэр. Республикэ бюджетми ахъщэ дэгъу кытІупшыгъ — сомэ мин 720-рэ. Федеральнэ бюджетым кыкІыгъэр сомэ мин 580-рэ. Арышъ, уздэгъушыІэгъэ тиІофышІэу Нэхэе Адамэ кыпфилотагъэр зэкІэ тэрэгъ. Кыхъэгъэхъожы сшІонигъор ар ІофшІлэ дэгъоу, укІытэ, шъхъакІо зилэ кІалэу, пшъэрылъэу зыфэдгъэзагъэр шытхъу хэлэу зэригъэцкІэшттым иакъыли иамали фигъэорышІэным зэрэпылър ары. Іофэу зыфэгъэзагъэмкІэ республикэм тищытхъу щарегъаІо. Ащ фэшІ Адамэ тыфэраз.

НЭХЭЕ Рэмзан.

Сурэтым итыр: Нэхэе Адам.

ТИКЪАЛЭ КЪЫГЪЭДЭХЭШТ

Мыекыуапэ иурамэу Краснооктябрьскэм тет унэу зиномер 11-р къалэм дэт анахъ унэжъхэм ашыщ. Унэ зэтетхэм гъэцкІэжын дэгъухэр яшІылэгъэнхэмкІэ федеральнэ программэм Іоф зэришІэрэм ишІуагъэкІэ унэу тфэу зэтетыр тикъалэ къэзыгъэдахэхэрэм къахэхъошт. Сыда плэмэ ащ гъэцкІэжын-гъэцкІэжын ІофшІэнышхохэр шэкІох.

Унэм гъэцкІэжын ІофшІэхэр езышІылэхэрэр ООО-у «Ремстройсервис» зыфиорэр ары. Мы псэолъэшІ фирмэр зэ-нэкъокъум хэлажы, анахъ дэгъоу зыкышци-гъэлъэгъуагъ ыкІи мыщ фэдэ гъэцкІэжын ІофшІэхэр ыпэкІи къалэм иурамхэу Пушкиным, Жуковскэм, Лениным ацІэкІэ шытхэм атет унэхэм ашыщхэм ащырагъэкІо-кІыгъэх.

Фирмэу «Ремстройсервис» зыфиорэм ипашэу Мыркъэзэ Аслъан кызырІуагъэмкІэ, мы унэм гъэцкІэжын дэгъухэр рашІылэнхэ фае. Унашъхэр зэблахъуным, инженернэ ІофшІэхэр ыкІи унэм итеплэз гъэ-кІэжыгъэным апае федеральнэ бюджетым кыкІэу сомэ миллиони 6-рэ мин 300-рэ къафатІупшыгъ. Ащ ипроценти 5-р ежъ унэм шыпсэухэрэм кыхалъхъагъ.

Унэм ышъхъэ профнастилкІэ зэблахъугъ, ошх къещхы хъумэ псыр зэрыкІошт трубэхэр хагъэуцагъэх. Ащ дакІоу фабэр къэзы-тырэ системэр, псы фабэрэ чыІэмрэ зэрыкІорэ трубэхэр зэблахъух.

Джащ фэдэу унэм итеплэи зэхъокІы-ныгъэшІухэр фашІых. Къалэм иархитектурэ кызырафигъэнэфагъэм тетэу ащ теплэ-дахэ илэшт. Фирмэм ипашэу кызырІуагъэмкІэ, гъэцкІэжын-гъэцкІэжын ІофшІэхэр тыгъэгъазэм ыгузэгухэм нэс аухынэу мэгугъэх.

КІАРЭ Фатим.

АЛЕКСЕЙ ДЭЖЬ, ЧЕРЕМУШКЭМ

Алексей итеплэкІэ дагъо горэ иІэмэ къэпшІэштэп. ЫпэкІэ-лэпэкІэ-хэри псэух. Ау кызыхъугъэм кыс-щегъэжыагъэу зэхихырэп ыкІи кьэгъушыІэрэп.

Упсэуми, гъашІэм кыныгъомэ уащыІоу. Убзакоу хэт узыфаер епІона, зэхэмыхэу кысшІаІорэр кыбгъурэІона? Ар ищІыкІугъом кыс-щегъэжыагъэу кызыгурыІогъэ кІалэм лыгъи шІаІагъи кызыхыгъафэхі, игъэшІэ гъогу ежъ-ежъырэу ыгъэп-сыгъ.

Алексей лъэкъопыльхъэхэр егъэ-цкІэжыых, сэнэхъатым ежъ-ежъырэу зыфигъэсагъ. Ащ нэмыкІ Іаджи игулыгътэрэ ишІоигъоныгъэхэмрэ къахэкІэу ылэ кыыригъэхъанхэу хъугъэ цыфы фэдэу дунаим тетыным, псэ-уным апае. Лшы фэдэу унэ ышІыгъ, Іоф ешІэ, иунагъо кышчымыгъаІэу ылыгъ. Ишъхъэгъусэрэ ежъыррэ пшъэшъэжые зэдапІугъ, ар бэмы-шІэу унагъо ихъагъ, ыгъэгъушІуагъэх.

Бондарь Алексей илээс 15-м ехъу-гъэу цыфхэм яфэІо-фашІэхэр афегъэцакІэх. иІоф фэшпыпкъ. Ар зышІэрэ къэлэдэхэр ренэу кыфэ-кІох, Іоф имыІэу кыхэкІырэп. ИІофшІаІэу бзылфыгъэ ыкІи хуль-фыгъэ лъэкъопыльхъэхэр бэу чІэлъых. Зы нэбгыри ІуигъэкІыжырэп, ыгуи хыгъэкІырэп. Зэ къеолІагъэр ежъ ыдэжъ нэмыкІ кІожырэп. Тызэдэ-гушыІэфэкІэ, ателье цыкІлум кы-Іухъагъэхэм зэригъэразэхэрэр, псын-кІэу зэрэІабэрэр, дэгъоу шырыкы-хэр зэришІыжыхэрэр кытаІуагъ.

Ыбзэ мытІэагъэми, Алексей зы-фаер кыбгуригъэІон елэкІы, кы-дэмыхъурэр тхылъыпІэм кыгыретхэ. ПсынкІэу ыкІи дахэу матхэ, хэукъо-ныгъэхэр ышІыхэрэп.

КызырэдгуригъэІуагъэмкІэ, кыин ылыгъэузэ къэтэджыгъ. Исабынгъом селоу Белая глина зыфалорэм дэт спе-циализированнэ еджапІэм шеджагъ, нэужым Мыекыуапэ иеджапІэу дзеу зэхэзыхырэ кІэлэцІыкІухэр зыщы-рагъаджэхэрэр кыуухыгъ. Хабзэм ахъщэ ІэпыІэгъоу кыритыгъэр ары зэ-ррпсэугъэр. Ятэ иІэжъэп, янэ ыныбжъ хэкІотагъэу нэмыкІ чыпІэ щэпсэу.

КІэлэ гукІэгъул, цыф шырыт. Зэ-ресагъэу, ежъ ышъхъэрэ ылэхэмрэ анэмыкІ зыми шыгугъырэп. Сэнау-шыгъэ хэлъ, иакъылкІи чан. Тхъау-сыхэнри ишэнэп. Сэкъатныгъэу иІэм емылыгыгъэу, ыгуи ымыгъэкІодэу мэпсэу, ишІуагъэу къегъаІо, ышъхъэ фэлэжъжы.

Алексей, ащ фэдэу сэкъатныгъэ зилэ пстэумэ псауныгъэ пытэ яІэнэу, шыІэкІэ тэрэзым шымыкІэнхэу ямафэ зышыхагъэу нэфыкІырэ мафэм тафэлъаІо.

ШЪАУКЪО Аслъангуаиц.

АМДЭХЪАН ЫКЪО ЗАКЪУ

Хъарунэ ибэу кызынэм илъэсик нылэп ыныбжыгъэр. Илъэсикым нэсыгъэ кыодыу ятэ дунаим ехыжыгъ, ащ фэдиз тешлагъэу янэ Хъанифэ идунай ыхъожыгъ. Ятэшэу Исхакъ интернатим ритынэу зелом, ащ ишхъэгъусэу Рахымэт ыдагъэп. «О урилэу ащ фэдэ ашлэ, тиклэлитлу ящэу ышхъэ ылыгъыжын охъуфэ тлыгъын» ылауагъ. Ауштэу Хъарунэ ятэшымрэ ягуашчэрэ зэрэащлэжыи яклэлэхэм анахь мыдэу адапугъ. Ежъ Хъаруни клэлэ Исэ цыклогъ, афорэм лъэбэкъуклэ блэклыгъэп. Ыныбжъ кызысым еджаплэми адрэхэм афэдэу члагъэхъэгъагъ, ау ишлэ шлэгъуаети дэгъушхоу еджагъэп. Еджэплэ ужыми зыпарэми члэхъанэу фыагъэп. Кызыухыгъэр илъэс горэ хъугъэу еджаплэм изавхозынэу директорым ыштагъ.

Илъэситфыр Хъарунэ ащ лутыгъ. Ныбжымыи ащ фэдизым хъэбоба, клалэм икызщэгъу хъугъэ. Ежъ чылэм щыщ Хъагъундэкъомэ япхъоу Амдэхъан кыщэнэу ыуж итэуи кызбар къеклокы. Исхакъырэ ишхъэгъусэрэ ащ лъэшэу ыгъэгъушлагъэх. Анахь унэгъо дэгъоу дэсмэ япхъу. «Клэлэ ибэм нэмыкл бгыотыгъэба» алонышъ, ябынхэм клэгъэгъожыными тешыныхъыгъэх. Арэу щытми, зэрэнэгъуагъэхэу мыхъоу, пшъаштэм илъэс ныкхъохэри ырызэхэу Хъарунэ Амдэхъан кышагъ. Ащ ыуж ятэшым дэжъ илъэс ныкхъорэ исыгъэу «сэ лые ушлэу арэп, ау ори унагъо пшлэн фэе, уиуни уишагуи дахэшъ, джы уклжыын уфит» ылуи Исхакъ клалэр кызыщыхъугъэм ыгъэклжыгъ. Охътабэ тырымгыашлэу Амдэхъан чэмхэр зыщащырэ фермэм клуагъэ.

Ауштэу зыпсэхуэрэр мээ зытфых хъугъэу Хъарунэ къэсымэджагъ. Узыр кыфэхъылэ зэхъум Мыекъуапэ симэджэщым ащи члагъэгъольхъагъ. Зауплэклум онкологическэ уз зилэхэм зыщялазэхэрэм пщэн

фаеу къарауагъ. Ащ мазэрэ члэтыгъ, ау зыпари зэрэхамышхъашъуштыр кызынафэм ишхъэгъусэ лофыр зытетыр кырауи, Амдэхъан илл унэм кыщэжыгъ.

Мафэ горэм Хъарунэ ишхъэгъусэ кызыррищлэагъ. «Сэ бэ кызгъэшлэжыщтэп, зыклэ сыолъэлут. Пшъо хэлъ сабыир пшъаштэу зыхъуклэ дэклож фаеми, ау клалэ зыхъуклэ удэкложынэу сыфаеп» кыриуагъ ащ. Амдэхъан ар фидагъэп, «ащ фэдэхэр умылох, зыпари кыохъулэщтэп. Мары уятэ тхъамыклэр мэгулэ, уц дэгъухэр кыпфыхынхэу Волгоград клуагъэ» риложыгъ. Арэу щытми ежъ Хъарунэ тхъамыклэр зэрэнэгъуагъэу, охътабэ темышлэу идунай ыхъожыгъ. Нахь класэу Амдэхъан шъао кыфэхъугъ.

... Уахътэр лъэклуагъ. Аскэр цыклогъ лъэрыкло хъугъэ, шъэожые нэутхэу, лорышлэу, зыхахъэхэрэм ахэзагъэу кэхъугъ. Аузэ еджэплэ члэхъагъури къэсыгъ. Аскэр янэрэ янэшыпхъуитлурмэ игъусэхэу апэрэ мафэм клуагъэ. Шъэожыер еджэным шлэхэу хэгъозагъ, ишэн-зеклуаклэхэмклин щыгъу кыллэжыщтыгъ. Классым исхэм янэ-ятэхэр заугоихэклэ Амдэхъан ишъао фэразэу къекложыщтыгъ.

Аузэ еджаплэри кыухыгъ. Шофер курсым клэм шлоигъоу Аскэр янэ рилуагъ. Амдэхъан зыпари химылухъэу иклалэ Мыекъуапэ ытлупщи кьеджагъ, кызыухым къуаджэм кыгъэзэжыгъ. Цыфышлоу, лэдэб хэлъэу, чылэм шлуклэ игугъу шашлэу зэрэхъугъэм ныр лъэшэу щыгушлуыщтыгъ. Аскэр колхозым игараж лоф щиллэнэу лухагъ, ау ыныбжъ илъэс 18-м зэрэнэмысыгъэм кыхэклэу, механикэу лофшлэныр ригъэжъэнышъ, ыныбжъ зыкыулэ автомашинэ кыратынэу кыагъэгъугъагъ. Бэ темышлэу кырауагъэри агъэцкклэжыгъ. Аскэр хылызэщэ машинэм исэу лоф ешлэ, пстэури кыщэтхъу, зыхэтхэм шлу алъэгъу. Ным игушлагъо мыухыжъ, джы иклалэ унагъо ригъашлэмэ шлоигъоу, цыф тэрэз ыпэ кыклынэу чэци мафи Тхъэм елъэлэу. Аузэ Къэлчэры-

(Лъэпсэклогъэу клодыгъэх)

ерэ Зулхъиджэрэ япшъаштэу Симэ икхъэщэнэу кызбар зэхихыгъ. Амдэхъан ар ыгу рыхыгъэп. Къуаджэм анахь тхъамыклэу, зыхамылоу дэхэм апхъу иклалэ пэчынатлэ зэрэхъуштым фыагъэп. «Сызэрэщыклэрэ щылэп, къащэгъэкли кызгъэхъаштэп» ылуи кыпиупкыгъ. Ыкъо кызэщэн ышхъэгъэм зэрэфэмыер ригъэшлэнэу рыхъухагъ.

Аскэр лулхъэр тлу дишлэу шъэогъу илэти, ащ дэжъ клоньшъ дэгъушлэнэу зигъэхъазырыгъ. Ащ тэфэу ежъ Моди унэм кыпклагъ. «Къакло си Мод, усилъэгъун дэдагъ» пэгъокыгъ клалэм. Зыфягъэмклэ кызыеупчым, чылэм дэсмэ анахь тхъамыклэмэ апхъу иклалэ зэрэлъыклорэм зэрэщыгуаэр рилотагъ. «Оры мыхъумэ непи кыщэщт, ау о узэрэфэмыем пае ышлэщтыр ымышлэу тенагъ» кыриуагъ клалэу ыпашхъэ исым. Пшъаштэм зэрэфэмыер шыпкэз, кызыэрэимыгъэщтыр Аскэр рилонэу Амдэхъан елъэлугъ. «Кыщагъэкли унэм кырезгъэщтэп» ылауагъ ащ.

Аскэр кызыэкложым, ишъэогъур кыфаеу кылылыклогъагъэу рилуагъэти, зэххэхэм Модэ дэжъ клуагъэ. «Сэ сыкыпфаеу сыкэклуагъэу елогъуи сифагъэп, ежыер бэу кысызылуагъэр» кыритыжыгъ Модэ джэуап зыфягъэмклэ зеупчым. Амдэхъан зэрелъэлугъэу Симэ кыщагъэкли кызыэрэимыгъэщтыр риложыгъ. «Ар кыыо-сложымэ шлоигъоти ары укызыкыгъэклуагъэр» ылауагъ ащ. Аскэр ишъэогъум кыриуагъэм джыри нахь лъэшэу гумэкыгъо хидзагъ, ау Модэ «кызыппахэклэ уанэ еуцоллэщт, джыри мэфэ тлокл горэм тыкырыгъэплъи тызэрэфаеу тызеклошт» ылуи кыгъэласи кытлупшыжыгъ.

Зышъэогъуитлурмэ зэрауагъэу мэфэ тлоклым ежэхи Амдэхъан ыфорэм зэрэтемыкыгъэр кызагурэлорэм, емыупчылжыхэу клохи Симэ къащагъ.

Пшъаштэу зыфэмыагъэр кызыэрэфащагъэр зельэгъум «сызэнэгъуагъэр кысыашлагъ» ылуи пчээр гъуаргу ылоу кыыриутэкли луклыжыгъ. Нэужым Модэ дэгъушлэмэ шлоигъоу Амдэхъан зыдэщылэм клуагъэ, ау: «Мы дэхэжыар арыба кызгъэщагъэр. Арэу Симэ угу рехымэ о унахыжъ, сыда кызыкылымщагъэр?» кыриуагъ ышыпхъуитлуи зэрэщытэу. Джащыгъум ыфорэм пклэ зэримылэщтыр кыгурылуи, Модэ кылыкыжыгъ.

Аскэр нахыпэрэм фэдэу лофышлэ клоштыгъ. Симэ нысэ хъупхъэу кычлэжыгъэу, непэрэзымафэм зыгорэ ешлэ, ылэ уцурэп. «Арэп сыд мы Амдэхъан зыфэягъэр, клалэми ынапэ тырехы, бзылфыгъэ цыклогъуи еуцлэп» ало чылэм дэсымэ. Ауштэу мээтилэу фэдиз тешлагъэу Амдэхъан ышыпхъухэр кэклуагъэх. «Сыд хъуштыми сапэгъокыны» ылуи Симэ унэм кыкыгъ. Ащыщынагъэми, адрэхэм алуагъэм зэрэклэжыжыгъэхэр кыаушыхъатэу, лаллэ кыращэкыгъ. Амдэхъани ынэпсхэр кыте-лэдагъэх. «Тумы Тхъэм ешлэ, суагъэм сыклэжыжыгъ, ащ нахыбэрэ синысэ ыгу хэгъэ-кыжыщтэп, пклэнчэуи чылэм дэхэм агу кызызгъэбгъагъ» ылауагъ ащ. Ауштэу гуащэмрэ нысэмрэ зэшлужыгъэх. Зым кылыпызырэр адрэм кыштэжыгъэу унэгъо зэдэлуж дахэ хъугъэ. Аскэри лофышлэ макло, Сими чэмьщэу фермэм лухагъ. Нахь класэу шъэожые цыклогъуи кыафэхъугъ.

Пчыхъэ горэм Амдэхъан ышыпхъу кэклуагъ. Ыпхъоу хымэкъуаджэ дэсым дэжъ Аскэр ыгъакломэ шлоигъоу ылауагъ. Симэ гъусэ ышлэ Аскэр зыфалуагъэм клуагъэ. Дэхэклаерэ кышысыхи, къагъэзэжыгъ. Къэкложыхъэзэ автомашинэу апэклэ кыкыгъэм ошлэ-дэмышлэу нэфынэр лъэшынцэу кыатыригъэпсагъ. Гъогур тэрэзэу ымылэгъоу дэчэхэи, мыжъошхоу гъогубгъум щылым еуагъэх. Аскэр зуэапсэу ыукыгъ, Симэ сымэджэщым ращэжыагъэу ыпсэ хэкыгъ. Джауштэу шлу зэрэ-лэжыгъэр зышхъэгъуситлурмэ азы мафэм ядунай ахъожыгъ.

Амдэхъан Нурбий цыклогъуи ибэу кыфэнагъ. Ным илфыгъэрэ ащ ишхъэгъусэрэ чэци мафи ыгъае-щтыгъэх. Щлэфэхэклэ агу зэрэхигъэжыгъэм рыклэжыжыгъэу ыухъэдэгъыхэрэм ари ащыщыгъ. Ахэм ямызакъоу ыгу мыжъоу телыгъэр шъэожыер зэрэмыгъушлэрэр ары. Сыд икыными ащ теубгъуагъэу ыплу-щтыгъ, ау ыбзэ кытлупшыгъэп. Ыныбжъ илъэс 16 зэхъум фермэм былымыхъоу лугъэхъагъ. Пчэдыжым чэмэу ащыгъэхэр шъофым ригъэзыхъэти, пчыхъэм кыу-гъоижыкхэти, кыдыгъэзы-хъажыщтыгъэх.

Пчыхъэ горэм чэмхэр кэгужуагъэх, ащышхэри зырызэу кыхэкыжыкх. Модэ зэплээм шым зи темысэу къекложы, уанэр ыбгъуклэ голъ. Ку зэкклэшагъэу щытым зыридзи шъофым илъэ-дагъ. Бэрэ лъымыхъугъэу Нурбий ынэлу егъэзыхыгъэу щылэу кыгъотыжыгъ. Кызызэпырегъазэм лъэу кылуычыгъэр тыдэкли телъ. Бэрэ ыгъэсысыгъ, еджагъ, ау кэхъыежыгъэп. Модэ фэмышлэу кыхидзи ымаккэ лоу гыгъэ, зызэлонэ-жым хъадэр кум кыриль-хыи кырищэжыжыгъ. Чылэ гъунэм кызызсым унэгъо чэмхэм кыалы-дэкыгъэхэр гъусэ ышхыи ядэжъ ащэжыгъ.

Амдэхъан кыфэнэгъэ закъори ауштэу ыгъэтлытыи, унэм изакъоу кынагъ. Ышыпхъухэр зырыз кэкложыгъоу къекложыщтыгъэх. Ащ фэдэу пчыхъэ горэм зичэзыур къекложыгъ шхъаеи шагуи уни зэгъокыкх. Кыкылухъэмэ лъы-хъозэ, къакъырым зэклом, Амдэхъан зыпилэжыгъэу кыгъотыжыгъ. Бзылфыгъэм икуо маккэ гъунэ-гъухэр кэклогуи, хъадэр кыпахыжыгъ. Ятлонэрэ мафэм Амдэхъан агъэтлы-лыгъ.

Джар яклодыклэу унагъом исыр зэкклэ клодыгъэ. Амдэхъанэу унагъор зыте-клодагъэр чылэм дэсымэ алоштыгъ.

НЭМЫТЭКЪО
Ибрахым.

Гъобэкъуай.

Мурэтэ Чэпае ипчылхъэзэхэхъ

Къуаджэу Блащэпсынэ культурэм и Унэу дэтым бэмышлэу кьоджэдэхэр кыщызэрэгъуоихи, пчыхъэзэхъэ гъэшлэгъонэу щыклуагъэм еплыгъэх. Ар зэхэзышагъэр ыкли зезы-щагъэр Адыгэ Республикэм и Лъэпкъ театрэ и артистэу ыкли идрамагургэу Мурэтэ Чэпай.

— Сыныбжъ илъэс 70-рэ зэрэхъу-рэм ыкли пчыхъэзэхэхъэр зычлэклэ зэхэсщэгъэ сянэ зыщымылэжыер илъэс 45-рэ зэрэхъугъэм апае сикъо-

джэдэхэм тиклуб сачылуклэ сшлои-гуагъ ыкли ар кыздэхъугъ, — кы-тилуагъ Чэпае. — Цыф зэхэхъэм къеклолэгъагъэхэм зэкклэ «тхъашъуегъэ-псэу» ясэлэ, сигукъэкыжъ лъаплэхэр кызыэрэздагосщыгъэхэмклэ сафэраз.

Мурэтэ Чэпае кызыщыхъугъэр ыкли зыщанлугъэр Блащэпсын. Янэ иклэлэ зэкъуагъ. Кыныбжъ кытыриллэжыагъ. Ар икыоу кызыэрэгъурылорэр ары ежы-ми янэ кышымыгъушпэрэр, идахэ кылуагъэрэр. Зыфегъэзэ зэпыт, кы-

дэхъухэрэмклэ дэгъуащэ, гуклэгъоу фырилэм кышыкыларэп.

Пчыхъэзэхэхъэм Блащэпсынэ чыплэ администрацием ипашэу Щыгушцэ Мыхъамэд, кьоджэ ефэндэу Хъашлуцлэ Мыхъамэд, ветеранхэм якъоджэ Совет итхъаматэу Хъымыш Хъамидэ кы-щыгушылэагъэх. Цыфхэр Чэпае имэфэклэ мафэклэ кыфэгъушлагъэх, итворчествэ уасэу ратырэр кылуагъ, кыздэхъу-хъэгъэ чылэр зэрэщымыгъушпэрэр зэ-рыгуагъэри кышагъэщыгъ.

Янэ иунэжъ къекложыгъэм фэдэу,

псаоу зэлукагъэхэу дэгъушлэу кып-шлуигъэшлэу, Чэпае игушпысэ-гу-къеклыжыкхэр кырилотыкыгъэх. Бэ цыфмэ агу кыгъэкыжыкхэри, зэ-ригъэгупшысагъэхэри. Залым зынэ-сыхэр зыфэмыубытэу члэсыгъэр ма-клэп. Нэужым Чэпае ипъесэу «Шгу-забэхэр» зыфиорэм цыфхэр ягуапэу еплыгъэх, зэхэзыщэгъэхэ актерэу, Урысыем ыкли Къэбэртгэ-Бэлыкар Республикэм язаслуженнэ артистэу, Адыгеим инароуднэ артистэу Мурэтэ Чэпае кыфэрэзагъэх.

(Тикорр.).

КЪУШЪХЪЭ ХЭКОУ ХЪИШЪЭМ ХЭХЪАГЪЭР

Мыекӕопӕ Гупчӕ район библиотекэм иеджӕпӕ зал АР-м и Къэралыгъо Совет — Хасэм идепутатӕу, тхакӕу Е.И. Саловыр тхылъеджӕхэм ащӕу-кӕагъ. Ащ хэлъжӕагъх гурыт еджапӕу N 1-м ия 9-рӕ класс иеджакӕохӕр.

Къэгъӕлӕгъон кӕракӕхӕр агъӕхъазыргъагъх. Анахъу ашӕогъӕшӕгъоныгъэр «Свиток памяти» зыфиӕу авторым иапӕр тхыгъӕу къыдӕкӕгъхӕр зыщыгъефагъхӕр ары. Иф-тхъабзӕм къекӕолӕагъхэм ана-лӕ тырагъӕтыгъ ащ нӕмыкӕ къӕ-гъӕлӕгъонми — «Къушъхъэ хэкоу хъишъэм хэхагъэр» зыфиӕорӕм. Мыщ сурӕттехыгъэ дӕгъубӕ ыкӕи къушъхъэ хэкум ехъылӕгъӕ литературӕр щызӕ-хӕуӕогъагъ.

Е.И. Саловыр АР-м и Къэралыгъо Совет — Хасэм идепутат, культурӕмкӕ, СМИ-мкӕ, спортымкӕ ыкӕи обществӕнӕ организациӕхэм Иф адӕшӕгъ-нымкӕ Комитетым итхъамат, Урысыем итхакӕхэм я Союз хӕт. Ащ поэзиӕм ыкӕи прозӕм арыл тхылъ 14 ытхыгъ. Жан-рӕ зӕфшъхъафхэм Иф адӕшӕ: романхӕр, повестьхӕр, рас-сказхӕр.

Джыри зы жанрӕ гъӕнӕфагъ: хъишъхӕр ыкӕи хъугъӕ-шӕа-гъхӕр зыщызӕхъуӕогъӕ спор-никӕу илӕсыбӕм авторым ыугъоигъхӕр.

Бӕмышӕу Е.И. Саловым итхылъыкӕу «Девичий камень» зыфиӕу авторым икра-евед гулътӕ къыкӕкӕуагъэр къыдӕкӕгъ. Цыф лӕпкӕ пӕпч ышъхъӕ къырыкӕуагъэр къызыхъщырӕ таурыхъхӕр, лӕтӕжъхӕр, итхъӕшӕлӕхъуны-гъӕ ыкӕи илӕхъужъхэм яхъы-

лагъхӕр дӕтых. Ахэм зӕо-ба-нӕхӕр, лыгъӕ хабзӕхӕр, лы-хъужъхӕр, насып зыхӕлӕ е шӕ-лӕгъу насыпнчӕр къауатӕх.

Кавказ чыгу баими хъишъӕ макӕп щызӕхалъхъагъу къы-щекӕокӕырӕр. Ахӕр мы чыпӕла-лӕм щызӕдӕпсӕурӕ адыгъхэм-р урысхӕмрӕ зӕдаусыгъӕх. Нӕ-мыкӕ чыпӕлӕхэм къарыкощыкӕ-хи, къӕзӕкӕу мыщ кӕитӕс-хъагъхэм зыми хӕкӕкӕлӕнӕу щымыт яныдӕлӕф културӕ къы-зыдахыгъ. А хъишъхӕр арых тхылъым лӕапсӕ фӕхъугъхӕр.

Анахъ мӕхъанӕ зилӕр — лӕпкӕ шӕжыр бгъӕлӕпӕ-ныр, блӕкыгъӕм уасӕ фӕпшы-ныр арых.

«Девичий камень» зыфиӕорӕ тхылъыр еж авторыр Къохъӕ-пӕ Кавказым къызӕрӕщекӕ-кыгъӕм, зызӕрӕщиплӕхъа-гъӕм, зӕхихыгъӕм къаӕкӕуагъ. Мыщ къыдӕхъагъх Мыекӕопӕ районым къыщекӕокӕырӕ хъи-шъхӕхӕри.

Анахъу тхылъеджӕхэм ашӕ-гъӕшӕгъоныгъӕхэм ащыщых хъишъхӕу «Золотая царица» зыфиӕу скиф пщыгуащӕр ихъа-рамыгъагъӕ зӕрӕтӕуадӕрӕр, «Про Ивана-казака и Русалку» — зӕдамыӕтӕжыгъӕ шӕ-лӕгъу иным ехъылӕагъ ыкӕи «О станичном клубе» зыфиӕу диныр зыгъӕпыутырӕм хъакъӕу кытефӕрӕр къзыӕуатӕрӕр.

Тхылъыр къӕбзӕ дахӕкӕ тхы-гъӕ, пшысӕ сюжетхӕр узӕпашӕу бӕу кыхъфӕх. Текстхӕр, про-изведениӕхӕр художественнӕ жабзӕмкӕ кӕракӕх, хӕку е чыпӕлӕ шӕлӕгъуыр икӕу фӕди-зӕу зӕхъуагъашӕу образнӕ зӕ-гъӕпшӕнхӕр, эпитетхӕр, мета-форхӕр авторым егъӕфедӕх.

Е. Саловым игерой шъхъаӕ

сыдигъуи чыпӕлӕ зӕжӕу зӕры-фагъӕм кыкӕкыжынын елӕкы. Шӕур ренӕу ем текӕо. Нӕмыкӕ тхыгъхэм мы произведениӕхӕр зӕратекӕыхӕр узгъӕгъӕзӕрӕ тарихъ гушыӕапӕ зӕрӕлӕр ары.

Тхылъым цӕу фишыгъэр зы хъишъӕ ыцӕ. Е.И. Саловым къызӕриӕуагъӕмкӕ, а хъишъӕр станицӕу Даховскӕм иводитӕ-лӕу, литературӕ лӕзынкъохэм хӕшӕкыкышхо афызимылӕм къыуатӕу зӕхихыгъ. Ау ыгу чыпӕлӕ шиубыгъыгъ ныбжырӕу щымыгъупшӕжынынӕу.

Сборникым къыдӕхъагъх джащ фӕдӕу авторым изекӕо гъогубӕм ащиугъоигъӕ тарихъ-хӕр: пыфыбӕм аӕукагъ, адӕ-гушыӕагъ, шыӕныгъӕм нахъ фӕнӕлӕсагъ, зыфӕдӕр къӕлогъоӕ хъишъхӕр ыкӕи къӕбар хъугъӕ-шӕагъхӕр къӕмыхъухъӕз.

Тхылъ гъӕшӕгъонхэм яавто-рӕу, тхакӕу Е.И. Саловым лӕ-кӕхэм ашӕоигъоу еджаӕохӕр ягуапӕу къӕзӕрӕуӕогъагъх. Ежымы итхӕн икӕжъапӕи, творчествӕм иамалхӕри къа-фиӕотагъ. Игуапӕу упчӕ зӕфӕ-шъхъафхэм джӕуапхӕр аритыгъ, тхылъым имӕхъанӕ купкӕ, иге-ройхэм, еж тапӕкӕ игухӕлӕх-хэм ялтыгъӕу иеплӕыкӕхӕр адигошыгъ.

Произведениӕр етхыфӕ ышъ-хъӕкӕ ышӕчыгъӕ гъӕшӕгъон-хӕми къащыуцугъ.

Зӕлӕкӕгъым ыкӕм Е.И. Сало-вым кӕлӕдӕжакӕохэм «Девичий камень» зыфиӕорӕ итхылъ афытетхӕзӕ аритыгъ.

Литературӕ Иф-тхъабзӕм гу-кӕкӕкыжъ фӕбӕхӕр ащ хӕлӕ-жъагъӕ пӕпч ыгу къыринагъх.

Нӕгъуцу Хъамед.

МАМЫРЫКЪО Нурыет.

УЗЭКЪОУЦОМЭ УФЫРИКЪУЩТ

ВИЧ-инфекциӕм пӕуцужы-гъӕным, ащ тхъамыкӕагъоу къы-зидихырӕр нахъ макӕ шӕыгъ-ным япхыгъӕ Ифыгъохэм ду-наим зыщигъӕгъӕмкӕыхӕрӕр илӕс 25-м къехъугъ. Мы зӕ-пахырӕ узыр къызыхагъӕщыхӕ-рӕм япчъагъӕ зӕрӕххӕрӕ шӕы-кӕм къэралыгъуабӕм зӕрары-шхо арегъӕшӕы.

Урысые Федерациӕми а гумӕ-кыгъохэм ащиухъагъӕп. Пчъа-гъӕхэм къызӕрагъӕлӕагъӕорӕм-кӕ, чъӕпыогъум и 30-м ехъулӕу Урысыем мы узыр илӕу шагъӕ-унӕфыгъӕр нӕбгырӕ 507518-рӕ. Ахэм ащыцӕу 4413-р кӕлӕцӕы-кӕлх. ВИЧ-инфекциӕр зилӕ бзы-лӕфыгъӕхэм сабый мин 51-м ехъу къафӕхъугъ, кӕлӕцӕыкӕу 3934-м а узыр ныхэм «аратыгъ». Мы лӕхъаным диспансер уче-тым кӕлӕцӕыкӕу 23176-рӕ хӕт.

Икыгъӕ 2008-рӕ илӕс закӕор пштӕмӕ, ВИЧ-инфекциӕр илӕу Урысыем шагъӕунӕфыгъӕр нӕ-бгырӕ 54046-рӕ мӕхъу, 2009-м имӕзибгъу къыкӕоцӕ — нӕбгы-рӕ 47270-рӕ.

ВИЧ-инфекциӕр къызыхагъӕ-щыхӕрӕр учетым хагъӕуцохъу заублагъӕм къыщегъӕжъагъӕу (1987-рӕ илӕсым ищылӕ мазӕ къыщегъӕжъагъӕу 2009-рӕ илӕс-сым чъӕпыогъум и 10-м нӕс) Къыблӕ федеральнӕ шӕолтырым а узыр зилӕу шагъӕунӕфыгъӕр нӕбгырӕ 25205-рӕ (ащ илӕкы-гъхӕри дыхӕтхъу). Анахъыбӕу сымаджӕхӕр къызыщыхагъӕщы-гъхӕр Волгоград хӕкур, Ингу-шеттиер ыкӕи Краснодар краир.

1997-рӕ илӕсым къыщегъӕ-жъагъӕу 2009-м ишӕкӕогъу мазӕ нӕс мы зӕпахырӕ узыр илӕу уче-тым Адыгӕ Республикӕм шы-хагъӕуцугъӕр нӕбгырӕ 316-рӕ. А пчъагъӕм щыцӕу нӕбгырӕ 47-р дунаим ехыжыгъ. Анахъы-

бӕу ахӕр зыщыпсӕухӕрӕр Мые-кӕопӕ районыр, кӕалӕу Мые-кӕуапӕ ыкӕи Тӕхъутӕмыкӕо рай-оныр арых.

2009-рӕ илӕсым имӕзипшӕ къыкӕоцӕи мы инфекциӕр илӕу Адыгеим нӕбгырӕ 33-рӕ ша-гъӕунӕфыгъ (икыгъӕ илӕсым джащ фӕдӕ иуахътӕ — нӕбгырӕ 26-рӕ). Ахэм азыныкӕом на-хъыбӕм наркотикыр зӕрӕзы-халъхӕрӕр ары инфекциӕм къӕ-кӕуапӕу фӕхъугъӕр.

Мы илӕсым ишӕкӕогъу мазӕ ехъулӕу республикӕм шыпсӕу-рӕ бзылӕфыгъӕ 32-у ВИЧ-ин-фекциӕр зилӕхэм сабыйхӕр къа-фӕхъугъӕх, 2009-рӕ илӕс за-кӕом къыкӕоцӕи — кӕлӕцӕы-кӕуи 6. Джыдӕдӕм диспансер уче-тым кӕлӕцӕыкӕуи 9 хӕт, ахэм ащыцӕу зым а инфекциӕр илӕ.

Лӕпкӕ проектӕу «Псауныгъ» зыфиӕорӕм ишӕагъӕкӕ, Адыгӕ Республикӕм графикым тетӕу къылокӕ антиретровируснӕ пре-паратхъу ВИЧ-инфекциӕр зилӕ-хэм аратыхӕрӕр, тест-системӕу цыфым инфекциӕр хӕлӕ-хъмы-лтыр зӕрыбгъӕунӕфын плӕз-кыщтхӕр.

СПИД-м пӕуцужыгъӕным и Дунӕ мафӕ 1988-рӕ илӕсым тыгъӕгъазэм и 1-м къыщегъӕ-жъагъ зыхагъӕунӕфыкӕырӕр. А мафӕр, а илӕсыр ары псауны-гъӕр къӕухъумӕгъӕнымкӕ къӕ-ралыгъо пстӕуми яминистрӕхӕр зӕлӕкӕхи мы инфекциӕр къызы-хагъӕщыхӕрӕм, сымаджӕ хъу-гъхэм цыфхэм шыагъӕ афы-ряӕным, аӕуачӕ зӕхӕлӕу а уз-щынагъом пӕуцужынынхэм къы-зыфӕджагъхӕр.

ЦИКЛУ Роз.

СПИД-м ыкӕи зӕпахырӕ уз-хэм апӕуцужыгъӕнымкӕ Адыгӕ республикӕ Гупчӕм иврач шъхъаӕ игуадз.

Пянахӕр (Гупшыс)

Остыгъӕ шъӕгъӕ мыкӕуасӕу, зыпсӕ ифабӕ, илӕшлугъӕ гъуӕнӕнчӕр Ныр ары. Нӕрмылӕгъу лӕдӕнӕжыӕ минхӕмкӕ ащ ыпсӕ къуапӕ илӕфыгъӕ пышӕагъ. «Нышӕор — шъоу», «Ным къыуипӕсы-рӕр гунӕс», «Ным ибынхӕр изӕфӕд» зы-фиӕохӕрӕр акъылыгъӕ инӕу лӕпкыым хӕлӕыгъӕм къыкӕкӕогъӕ гушыӕжыых.

Сабый цыкӕлужыӕм иапӕр гушыӕу гушӕлӕз ыжӕ къыдзырӕр «нан», «мам», ащ илӕплӕ фӕбӕ зӕрифӕу, ыбгъӕ зӕрӕ-кӕиубыгъу, кушӕпӕлӕ анахъ дӕгъум фӕдӕу, цыкӕлур мӕтынчы, мӕгупсӕфы.

Джыри мыгушыӕми, епӕожынын имы-щыкӕагъӕу сабыим ныр зӕхӕшӕ, ар зы-шъхъӕщыт цыкӕлур зӕрӕтынчыр, зӕрӕ-насыпышӕор улъыплӕмӕ олӕгъу. Ащ фӕдиз гупсӕфынынгъӕр, гушӕуагъор цы-кӕуи ини ыбгъӕу дӕзылхӕрӕр Ным фӕ-мышӕлӕпхӕ шылӕп — хӕти сыдигъуи тышӕолӕыкӕу зыпсӕ тыкъыхӕкыгъӕм шъхъащӕ фӕтшӕын фӕс. Опсӕуфӕ дӕгъ-разӕу, тыфӕсакъӕу, дӕгъӕлӕпӕу, идунӕ нӕф кӕдгъӕгъушӕу, ар зыухъӕми, ишӕу-шӕлӕгъӕ мыухъжӕ шъхъӕкӕ ыкӕи гъашиӕм хигошагъӕр хӕтымыгъӕкӕуакӕу, тчы-мыгъупшӕу шӕжӕ нӕф фытиӕныр ти-пшӕрылӕ.

Ны шӕлӕгъӕм, ны лӕшлугъӕм, ны акъылым хӕта афӕмыныкӕор? Зыбы-дзыщӕ фӕбӕкӕ къыотӕгъӕ Ным хӕта пӕп-шыщыгъӕр?! Уицӕф шъуашӕ уиуцоным-кӕ, нӕпӕ зӕфӕ бгъотынымкӕ ны шӕлӕ-гъӕм пӕлӕшынын кӕуачӕ шылӕп. Ны гу-кӕлӕгушӕлӕм, шъабӕм, шыпкӕмрӕ къӕ-рарымрӕ зигъомылӕм игушыӕлӕ закӕо, инӕплӕгъу хъалӕл пӕлӕшынын кӕоцӕ закӕо гори къӕгъотыгъуай.

Ным цыф лӕпкӕ илӕп, сыда пӕомӕ

ар гъашиӕм шызыӕтырӕр бӕу лӕлӕым емылтытыгъӕу, ыпсӕ ифаб, ыгу инӕнӕгъӕ-къӕбзӕгъ. Ны шъыпкӕр — цыфышхоба!

Ным ыбзӕ урымыгушыӕми, зӕхъмы-шылкыми, ынитӕу зӕфагъӕу, убзӕу, хъа-лӕлыгъу къаӕкӕищырӕм къыуилӕорӕр зӕ-хъуагъӕшӕыкышӕт.

Ным ишӕлӕгъу гъуӕнӕнчӕу зылутцӕ-рӕр ары хӕти гъӕшӕлӕ нӕфыпӕлӕ тфӕхӕрӕр. Арыба ным ишӕлӕгъу, ным инӕплӕгъу гукӕлӕу зышъхъащытынӕу мыхъугъхэм ибашӕор зыкӕатемыкыӕырӕр, гур зыкӕа-фӕгъуырӕр, хӕныгъхӕу гъӕшӕлӕ нӕфыпсым; шыӕныгъӕ чыӕлӕжӕ, жыкыиль гомы-лӕхэм ащызыухъумӕшт псӕ закӕом ахӕр пӕлӕпчӕагъх.

Ны! Ныр — нӕ, Ныр — псӕ. Ащ ду-нӕешхом тыхӕшӕ, ыгукӕ, ынӕкӕ къы-тӕшӕкыгъӕ пстӕумӕ уасӕ афытегъӕшӕы. Хӕти ным тырисабый сыдигъуи! Чӕщ мычытыбӕм емызӕщыжыӕу зыфабӕ къы-озытыгъӕр, уныбжӕ икӕугъӕу плӕз пы-тӕу утетими, уицӕфыгъӕ иныгъӕ е ча-ныгъӕ ямылтытыгъӕу, ренӕу гукӕлӕ уизы-шылкӕу, къыпфӕгъумӕкынын зылӕкышӕт закӕор ны шъыпкӕр ары. Джащ фӕдӕх ныхӕр, тынӕхӕр.

Упсӕ уелӕжыӕм апӕу зыцӕ къепӕорӕр ары: «А синан». Сыд пӕс адӕ шъуегу-пшысӕба «ситат», «сишӕлӕгъу», «си-пшъашӕ е сикӕлӕ» хӕти ымылора?

Дзӕкӕолӕу шӕ бзӕджӕр къызытефӕрӕм чыгур къызыпигъаджӕу, ныр блӕгъӕу шы-мытми, гулӕжӕу «нан», «мам» — елӕ. Ар пӕкӕлӕ тызӕпхыгъӕ нӕбгырӕ закӕоу хӕ-ти мы дунӕешхом шыти. Шъыпкӕ, тӕ-кӕу зыкызытитчырӕм, зытхӕхӕорӕм, зы-кызыдӕботырӕм — унагъо тӕшӕ, Ифы тӕло, хабзӕ тӕло — шыӕныгъӕ псыорхэм тыкырахъакы. Нӕу лӕфыгъаӕб зили, нахъ макӕ зили, зымыли, ылуагъи, ышӕа-гъи, пкӕлӕшӕ тӕкӕожыгъӕу, бӕрӕ иза-кӕоу къӕнӕ. Ау тхъаусыхӕрӕп, пыхъӕрӕп пстӕумкӕ ицӕлагъӕ гъуӕнӕнчъыш. Тхъа-ша ащ хӕти фигъӕгъуырӕр — дӕоныр ишӕ-нӕп, ишӕушӕагъи ыгъӕбыракъӕу тыди шы-зӕхӕпхышӕтӕп. **Сыда ным имыфӕшъуа-шӕр, емыпӕсыгъӕр опсӕуфӕ игъашиӕ гъӕдӕхӕгъӕнымкӕ?! «Саугъӕт» тӕло, ар — мыжъосын, Ифы екӕу. Ау ныр опсӕуфӕ хабзи, Хӕгъӕгуи, лӕфыгъи тӕжъугъӕухъумӕ! Ицӕфыгъӕ хабзӕ тхыдӕ хъугъӕ, игукъӕбзӕгъӕ хъишъӕм хӕхъагъ, ишӕлӕгъу мыкӕуас — усӕ-орӕд. Тынӕхӕр... Шуныгъӕ тӕрз зилӕхӕмкӕ ахэм анапӕ, яхабзӕ дышӕм пӕшӕчӕ, кытатыгъӕ гъомылӕм непи-тегъӕшхӕкы.**

Тхъэм къыгъӕшӕыгъӕ цыф пӕпчӕ-кӕ Ныр тхъӕпӕлӕытӕба!..

Ау гухӕкӕми, Ныр къызымыдзӕрӕ лӕфыгъӕ лӕржӕорхӕри, Ным ылӕ тӕзыща-ехӕри, ауужыкӕм, ащ хъадӕгу чыӕлӕр къыфӕзыхырӕ нӕбгырӕ зырызхӕри къӕ-хъугъӕх, а зӕкӕ зынахъ мӕхъӕшагъӕорӕ мӕхъӕджагъӕрӕ мыхъужыӕрӕми. Сыдӕу пшӕына, шыӕныгъӕр мыжъошъхъал шъхъасынчӕ. Арышӕ, саугъӕт дӕгъуцу-ным ыпӕлӕу, Ным идунӕ макӕ зӕрӕкӕ-рӕкӕлӕштым, зӕрӕгупсӕфыштым, ыгу мӕ-стӕпӕ шизкӕ ухъӕлӕм зӕрӕмыхъуштыр пытӕу тыгу итыубытӕн, а зӕкӕм, ащ ыпсӕ зӕраукъӕорӕр, ыгу зӕрӕхӕчырӕр, игъашиӕ зӕрагъӕкӕкӕырӕр, къӕмысыгъӕу инӕф зӕрагъӕкӕуасӕрӕр зыщыдгъӕгъупшӕхӕ хъушӕтӕп. **Ным, ныкыльфыгъхэм, тигупсӕ цыфхэм тафӕжъугъӕсакъ. Зӕ-рӕтфӕамалӕу тӕжъугъӕгъушӕлӕ, псӕм ишыкӕлагъӕр фӕбӕба!** Ягъашиӕ тӕр-тӕрӕу пӕтӕшъумыгъӕч.

«Узикӕасӕм уегъӕгъы, узиджагъом уегъӕшхъ», — елӕ гушыӕжыым, гушы-сӕ ин хӕлӕ. Уянӕ уедӕлӕм, ухӕтми ухӕ-укъошӕтӕп, уинасыпи уелӕбӕкӕошӕтӕп, зӕпычышӕтӕп. Ау тӕпсынӕкӕ, тыцӕф хъу-гъахъу кыттыхъоу зытшӕолӕшӕу тӕгулӕ, кӕтӕлӕ..., шыӕныгъӕ жыы фыртынӕм тыкыырымкыкыфӕ.

Дунӕешхом ностыгъӕ мыкӕуасӕр Ныр ары. Уелӕфӕ — убай, укӕуачӕ, укӕлӕ, уна-сыпышӕу. Уимылӕжыӕм — уидунӕ нӕф гоугъ, пхырызыгъ, пхӕкыгъ... Кӕугъуай Ным илӕшлугъӕ, фӕбагъӕу пшыщ хъу-гъӕр, умыгъӕгуащӕ, зӕубытылӕ игушыӕлӕ пӕпчӕ, игъӕсӕптхыдӕ зӕфӕхӕр... Ыпсӕ пкӕлӕрымытыжыми, къыпшӕплӕбае, укъе-лӕгъушӕ, гъӕразӕ!

МАМЫРЫКЪО Нурыет.

Фильмэм илъэтегъэуцорэ тигупшысэхэмрэ

«ЕГИПЕТ ИАДЫГЭ
СУЛТАНХЭР»

Къэралыгъо телерадиокомпаниеу «Адыгеим» тырихыгъэ фильмэу «Египет иадыгэ султанхэр» зыфиорэм илъэтегъэуцо Адыгэ Республикэм ифилармоние ыцкылагъ. Зэхэщэн Иофхэу фильмэм епхыгъэхэр зышлогъыгъэхэр, артистхэр, искусствэм пыцагъэхэр пчыхъэзэхэхэм хэлэжыгъэх.

Телерадиокомпаниеу «Адыгеим» ипашэу Бэгъушгъэ Азэмат пэублэ гушыгъэ фильмэм илъэтегъэуцо ехылыгъэ пчыхъэзэхэхэр къызылгъэ пчыхъэзэхэхэр къызылгъэ пчыхъэзэхэхэр. Ащ къызылгъэ пчыхъэзэхэхэр, тарихым, наукам нахъ куоу защыгъэгуагъэ зышлогъомэ, шэгъэ тилэным фэшл лъэхъэнэ чыжыгъэхэм зафэдгъэзжыгъэ тилэпкъэгъумэ гъогоу къагъуагъэ нахышюу эдгъэшлэным пае фильмэм мэхъэнэ ин ил. ТелевизорымкIэ къызагъэлабгом ыуж фильмэм зэхокIыныгъэ тIэклэ-шюкIухэр фашыгъэх. Филармонием апэрэу къыцагъэлабгъуагъ.

Кавказ шюлгырым гъэрэу рашыгъэ тилэпкъэгъуагъэ Египет зэрэщыпсэуштыгъэхэм, пачыхъэм иухъумагIохэу зэрэщытыштыгъэхэм, ежхэри пачыхъэ ИэнатIэм илъэсипшл пчыагъэхэм зэрэлуыгъэхэм, унэу ашыгъагъэмэ ащыщхэм

джырэ лъэхъани Египет къызырагъэдагъэрэм, зэо-банэхэм тилэпкъэгъуагъэ зэрэщытыгъэхэм, псэукIэу ялагъэм, лъэужэу къагъэнагъэр тарихым зэрэхэмыкIуагIэхэрэм, нэмыкI хъугъэ-шлэгъэ гъэшлогъонхэми фильмэм уащегъэгуагъ.

Адыгэмэ шыр зэрякIэсагъэр, шымыр адыгэмрэ шылэныгъэм зэрэщызэпхыгъагъэр, тишэн-хабзэхэр, тинепэрэ псэукIэ инэмыкIыр лъэныкIохэри фильмэм хэлпэгъоштых.

Сценарием зыгъыгъэр, режиссеры, макъэхэм ятетхэн зыгъэфагъэр тележурналисткэу, Урысыем итхакIомэ я Союз хэтэу Емыж МулиIэт. Пчыхъэзэхэхэр ащ зерицагъ. Фильмэр цIыфмэ альэгъуным фэшл мылгукIэ, зэхэщэн ИофхэмкIэ Iэпылэгъу къафэхъугъэхэм, артистхэу рольхэр къызышлыгъэхэ Зыхъэхэм яунагъо, Къулэ Мы-

хъамэт, Хъакъуй Аслъан, Нэпсэу Нихъад, Шхъэлэхъо Нэфсэт, нэмыкIхэми лъэшэу зэрафэрэзэр М. Емыжым къылуагъ.

Адыгэ Республикэм и Правительствэ, лъэкIэ зилэхэу фильмэм игъэпсын ахышэ хэзылхъагъэхэм тхыашуегъэпсэу М. Емыжым ариложыгъ. Египет дахэу къащыпэгъокIыгъэхэр, къэралыгъо къулыкIушлэхэу яшлуагъэ къэзыгъэкIуагъэхэр фильмэр зыгъэпсыгъэмэ ащыгъушпагъэхэл.

Мэфиш нылэп Емыж МулиIэт Египет зэрэщылагъэр. Операторэу Александр Никановыр игъусэу а охътэ клэкIым къыкIолI общественнэ-политикэ мэхъэнэ

ин зилэ Иофхэр агъэцкIагъэх. Адыгэхэр Египет исултанхэу зэрэщытыгъэхэр дунаим цагъэ-шлагъо.

Фильмэр такыкIэ 56-рэ зэрэ-клорэр. Зышлогъэшлэгъонхэм дискым тетхагъэу ащэфын альэ-кIышт. Искусствэр зикIасэхэр, фильмэм шыуепл, пшысэ дахэм фэдэу лIэшлэгъу пчыагъэхэм тинахыж лъапIэмэ къаIотэжыштыгъэ къэбархэр джы шыульгъунхэ, лъэпкъым шыурыгушхон, игукIае дэжъугошын шыульгъышт. ТишыкIагъэх ащ фэдэ фильмэхэр. Адыгэ шыхъафкIэ ашыгъэу пIощтми, шэпхъэ лъагэмэ адештэ.

Сурэтыр пчыхъэзэхэхэм къыщытырахыгъ.

Пщыкъэнэ Аслъан фэгъэхыгъэ зэнэкъокIухэр

ИЛЪЭС КЪЭС ЗЭХАЩЭХ

НыбжыкIэхэр атлетикэ онтэгъум фэгъэсэгъэнхэм клэщакIо фэхъи, Улапэ батырхэр шызыгъасэщыгъэ тренер-кIэлэ-гъаджэу Пщыкъэнэ Аслъан фэгъэхыгъэ зэнэкъокIухэр икIоджэ гупэ илъэс къэс шызэхашэх.

Улапэ спорт унэшхоу къыщы-зэлуахыгъэм атлетикэ онтэгъумкIэ зэлулэгъуагъэ зыщырагъэжыгъэнхэм зэхэхэу шылагъэм къыщы-гушылагъэх Красногвардейскэ районим иадминистрацие ипашэу Тхылгъэнэ Вячеслав, Адыгэ Республикэм физкультурэмкIэ ыкIи спортымкIэ и Комитет итхъаматэ игуадзэу ДжармэкIо Юсыф, Пщыкъэнэ Аслъан ишхъэгъусэу илъэсыбэрэ дэпсэугъэ Пщыкъэнэ Майе, Красногвардейскэ районим иадминистрацие ныбжыкIэ политикэмкIэ ыкIи спортымкIэ иотдел ипашэу Осман Альберт, Красногвардейскэ районим икIэлэцIыкIу-ныбжыкIэ спорт еджапIэ идиректорэу Шхъожь Мурадин, нэмыкIхэри.

Пщыкъэнэ Аслъан дэгъоу зышлэгъыгъэмэ ащышэу ТхыкIушынэ Къэзэуат Улапэ къы-щызылуахыгъэ спорт унэшхом ипаш, гирыхэр алэтыным

ныбжыкIэхэр фегъасэх. КIалэмэ ахэтэу Къ. ТхыкIушынэ пчэгум къыхыи, гирыхэр спортсменхэм алэтызэ, ялэпIэсэныгъэ къа-гъэлэгъуагъ.

Яонтэгъугъэ елэытыгъэу 1993-рэ илъэсым ыкIи ащ ыуж къэхъугъэ клэлэхэр куп зэфэшхъафмэ ахэтхэу хагъэунэфы-кIыр чIыпIэхэм афэбэнагъэх. ТекIоныгъэр къыдэзыхыгъэхэр: БеданыкIо Тимур, Чэужь Абрек, Дышгъэкл Андзаур — зэкIэри Джамбэчые шышых. ХъэкIэлI Бислъанрэ Куржэ СултIанрэ Улапэ зыщагъасэ. Бэрэдэж Инвер — ХъакIэмзый, АрютIон Кочконян — Штурбино, ХъапэкIэ Хъалим — ХъатыгъужыкIуай, Кобэщыч Аслъанрэ Игорь Ермиловымрэ Мыекъуапэ шышых, Зехъохъу Зураб — Кошхъабл.

Адыгэ Республикэм атлетикэ онтэгъумкIэ икIэлэцIыкIу-ныбжыкIэ спорт еджапIэ идиректорэу, РСФСР-м изаслуженнэ тренерэу Хъуагъэ Мэдждэ къызыр-ретилагъэмкIэ, тибатыр ныбжыкIэмэ хэпшыкIэу ялэпIэ-сэныгъэ хагъахъо. Яухъазыры-ныгъэ зыщапIэтыкIун альэкIышт

зэнэкъокIухэм нахы-бэрэ ахэлажыгъэ зы-хъукIэ клэлэеджакIо-хэм аналэ зытырагъэ-тын фэе лъэныкIохэр нахышюу къэлэгъо-штых, спортсменхэми Иоф зыдашлэгъыным-кIэ яамалхэм ахэ-хышт.

ХагъэунэфыкIыр чIыпIэхэр къыдэзы-хыгъэмэ кубокхэр, щытхъу тхылхэр, нэмыкI шлухъафтын-хэр афашыгъэх.

Сурэтыр Улапэ щыкIогъэ зэнэкъокIу-хэм къащытырахыгъ.

НэкIубгъом итхэр зыгъэхъазырыгъэр ЕМТИЛЪ Нурбий.

«Адыгэ макъэм» ипчыхъэзэхэхэ

ШЪУКЪЕБААГЪЭХ, ФИЛАРМОНИЕМ

Республикэ гъэзетэу «Адыгэ макъэм» шлушлэ пчыхъэзэхэхэу зхыщэрэ Адыгеим и Къэралыгъо филармоние тыгъэгъазэм и 8-м шыкIошт. Ащ Адыгеим, Темыр Кавказым ащызэлгъаиIэр артистхэу Барцэ Руслъан, Нэхэ Тэмарэ, Дзыбэ Мыхъамэт, Эльдэрэ Айдэмыр, Еутых Вячеслав, Кушъэ-къо Симэ, Нэхэс Анжеликэ, Лыбзыу Аслъан, нэмыкIхэри хэлэжыгъэх.

Пчыхъэзэхэхэм къыхахырэ ахыщэмкIэ унэгъо Iужгъухэм, гъот макIэ зилэхэм «Адыгэ макъэр» къафыратхыкIышт.

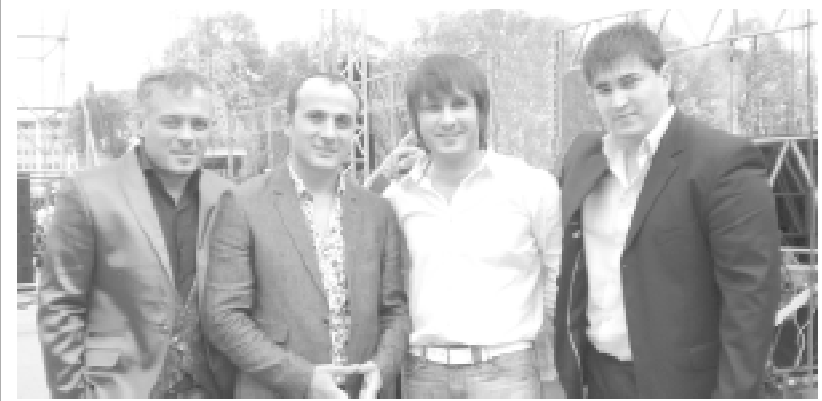
— Тигуапэу «Адыгэ макъэм» ипчыхъэзэхэхэ тыхэлэ-жыгъэ, — къыталуагъ Эльдэрэ Айдэмыр, Нэхэ Тэмарэ, Лыбзыу Аслъан, Еутых Вячеслав, КушъэкIо Симэ, нэмыкIхэми. — Орэд къафэ-тIощт, искусствэр зикIасэхэр дгъэгъушлэщытх.

— Лъэпкъ Иофыгъомэ яла-хышлэ ахашыгъэ сыныб-джэгъу артистхэм, — ело орэ-дылоу, орэдусэу СултIан-Ураган. — Къэбэртгэ-Бэлыкъарым сыщэпсэуми, Адыгеим щыц

орэдылохэр дэгъоу сэшлэх, бэрэ салокIэ. Шлушлэ концертхэм сэри сахэлажыгъэ бэрэ къыхэкIы. Уилгъэпкъ, узыщапIугъэ республикэм шлу афэпшлэныр зымы-уасэ щылэп.

«Адыгэ макъэм» ипчыхъэзэхэхэ тыгъэгъазэм и 8-м, сыхъатыр 18.30-м аублэшт. Шъукъеблагъэх тизэлукIэ. Билетхэм ауасэр бэп — сомэ 200 — 250-рэ.

Сурэтым итхэр: **Эльдэрэ Айдэмыр, СултIан-Ураган, Лыбзыу Аслъан, Еутых Вячеслав.**

Адыгэ Республикэм и Президентрэ Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинетрэ лъэшэу гухэкI ащыхыгъ муниципальнэ образованиеу «Кошхъэблэ районим» ипашэ иапэрэ гуадзэу Борсэ Саньет Аслъан ыпхъур игъонэмыс зэрэхъугъэр ыкIи ащ игупсэхэмрэ илахылхэмрэ афэтхъаусыхэх.

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм лъэшэу гухэкI щыхыгъ муниципальнэ образованиеу «Кошхъэблэ районим» ипашэ игуадзэу Борсэ Саньет Аслъан ыпхъум бэрэ зэ-сымэджэ нэуж идунай зэрихъожыгъэр ыкIи ащ игупсэхэмрэ илахылхэмрэ афэтхъаусыхэх.